

ÇEVRESEL DEĞERLENDİRME RAPORUNUN KAPSAM VE İÇERİĞİNİN BELİRLENMESİNE İLİŞKİN / GÖREV TAYİNİ / KAPSAM RAPORU

**Bulgaristan Cumhuriyeti ile Türkiye Cumhuriyeti arasında Katılım Öncesi
Yardım Aracı kapsamında ortaklaşa finanse edilen 2021-2027 Sınır Ötesi
İşbirliği Programı ile Bölgesel Entegre Tedbirler Stratejisi projeleri
(Plan/programların Ekolojik Değerlendirmesinin Yapılmasına İlişkin Şartlar ve
Hükümlere ilişkin Yönetmeliğin 19a. Maddesi ile Çevre Koruma Kanununun 86.
maddesinin 3. fıkrası uyarınca)**

Sözleşme Makamı: Bölgesel Kalkınma ve Bayındırlık Bakanlığı

2021

İÇİNDEKİLER

I. GİRİŞ	5
II. SÖZLEŞME MAKAMI İLETİŞİM BİLGİLERİ	5
1. Tüzel kişinin adı, kanuni merkezi ve benzersiz kimlik numarası	5
2. Tam posta adresi	6
3. Telefon numarası, faks numarası, e-posta	6
III. ÇEVRESEL DEĞERLENDİRMENİN KAPSAM VE İÇERİĞİNİN BELİRLENMESİNE İLİŞKİN GÖREV TAYİNİ	7
1. SÖİP ve BETS'in ana hedeflerinin içeriğine ilişkin açıklamalar ile diğer ilgili plan ve programlarla bağlantısı	7
1.1. SÖİP ve BETS hazırlama gerekçeleri	7
1.2. SÖİP ve BETS'nin ana hedefleri ile beklentiler	8
1.3. SÖİP ve BETS alternatifleri	20
1.4. SÖİP ve BETS'nin diğer ilgili plan, program ve stratejilerle ilişkisi	20
2. Çevrenin, SÖİP ve BETS uygulanmadan söz konusu olan mevcut durumu ve olası gelişimi ..	24
2.1. Çevrenin mevcut durumu	24
2.2. Çevrenin, SÖİP ve BETS uygulanmadan söz konusu olan olası gelişimi	35
3. SÖİP ve BETS'in ifasından önemli ölçüde etkilenmesi muhtemel alanların çevresel özellikleri	35
4. Biyoçeşitlilik Kanunu kapsamında korunan alanlar gibi özel ekolojik öneme sahip alanlarla ilgili olanlar da dahil olmak üzere, SÖİP ve BETS ile ilgili olarak farklı seviyelerde tanımlanan mevcut çevresel problemler	35
5. SÖİP ve BETS ile ilgili ulusal ve uluslararası düzeydeki çevre koruma hedefleri ile program ve stratejinin hazırlanmasında bu hedeflerin ve tüm çevresel hususların dikkate alınma şekli	35
6. Diğer ülkelerdeki sınır ötesi çevresel etkiler de dahil olmak üzere çevre ve insan sağlığı üzerinde olası önemli etkiler	36
7. SÖİP ve BETS'in uygulamasının çevre ve insan sağlığı üzerindeki olumsuz etkilerini önlemek, azaltmak ve mümkün olduğunca tam olarak telafi etmek için öngörülen tedbirler	37
8. Dikkate alınan alternatifleri seçme nedenleri	37
9. Ekolojik değerlendirmeyi gerçekleştirme yöntemleri, kullanılan normatif temeller ve belgeler ile gerekli bilgilerin toplanmasında karşılaşılan zorluklar	37
10. SÖİP ve BETS projelerinin uygulanması sırasında alınacak izleme tedbirleri	41
11. Çevresel değerlendirmenin sonucu	41
12. SÖİP ve BETS projelerinin hazırlanma sürecinde gerçekleştirilen istişarelerin sonuçları ve ekolojik değerlendirmenin performansı hakkında bilgi	41

13.	<i>Çevresel değerlendirme teknik olmayan özeti</i>	41
14.	<i>Çevresel değerlendirme raporunun ekleri</i>	41

KISALTMALAR

BOI₅	Biyolojik oksijen ihtiyacı - 5 günlük inkübasyon süresi boyunca, 20°C sabit sıcaklıkta numunenin litresi başına tüketilen oksijen
SKN	Sınır kontrol noktası
ÇDR	Çevresel değerlendirme raporu
ÇD	Çevresel değerlendirme (2001/42 sayılı Direktif kapsamında stratejik çevresel değerlendirme)
BIT	Bilgi ve iletişim teknolojileri
IÖA	Interreg özel amacı
HK	Hava kalitesi
MKOBİ	Mikro, küçük ve orta ölçekli işletmeler
ÇSB	Çevre ve Su Bakanlığı
BKBB	Bölgesel Kalkınma ve Bayındırlık Bakanlığı
KOBİ	Küçük ve orta ölçekli işletmeler
ÇD Yönetmeliği	Plan/programların Çevresel Değerlendirmesinin Yapılmasına İlişkin Hüküm ve Koşullara İlişkin Yönetmelik
YM	Yetkili Makam
STK	Sivil toplum kuruluşu
ÇED	Çevresel etki değerlendirmesi
PAH	Polisiklik aromatik hidrokarbonlar
TP	Tedbir programı
SÖİP	Sınır ötesi işbirliği programı
NHYP	Nehir havzası yönetim planı
SRYP	Sel riski yönetim planı
YO	Yönetim otoritesi
İTP	İnce toz partikülleri

I. GİRİŞ

Plan/programların çevresel değerlendirmesinin yapılmasına ilişkin hüküm ve koşullara ilişkin Yönetmeliğin (AP Yönetmeliği) 19a. maddesinin gerekleri uyarınca çevresel değerlendirme prosedürü (AP) kapsamında hazırlanan Bulgaristan Cumhuriyeti ile Türkiye Cumhuriyeti arasında Katılım Öncesi Yardım Aracı kapsamında ortaklaşa finanse edilen 2021-2027 Sınır Ötesi İşbirliği Programı (SÖİP) ile Bölgesel Entegre Tedbirler Stratejisi projeleri kapsamındaki Çevresel Değerlendirme Raporunun (ÇDR) kapsam ve içeriğinin belirlenmesine ilişkin / görev tayini / kapsam raporu/ Görev tayini; Çevre ve Su Bakanı'nın, SÖİP ve BETS projeleri kapsamında zorunlu bir çevresel değerlendirme yapılmasına ilişkin kararını sunduğu, Çevre ve Su Bakanlığı'nın (ÇSB) EC-16 / 29.06.2021 referans no'lu yazısındaki talimatlara uygundur.

ÇDR'nun kapsamı ve içeriğine ilişkin işbu Şartnamenin amacı, paydaşların öneri, yorum ve tavsiyelerde bulunabileceği şekilde ÇDR'nun kapsamını ve içeriğine ilişkin önermelerde bulunmaktır. Alınan görüşler; program ve strateji taslağına çevresel hususların da dahil edilmesine yönelik AP prosedürünün hedeflerine ulaşılmasını ve bunların uygulanmasında çevre ve insan sağlığının korunmasını sağlayacak olan ÇDR'nun hazırlanma aşamasında yansıtılacak / uygulanacaktır.

SÖİP, BETS ve AP'nin farklı hazırlık aşamalarında AP Yönetmeliği'nin 19. maddesinin 1., 3. ve 4. fıkraları uyarınca, Sözleşme Makamının; ayrı bir belge olarak hazırlanan bir danışma planına göre, görüş ve yorumlarını almak ve bunlara uymak için kamu, paydaşlar ve de program ve stratejinin ifasından etkilenebilecek olan üçüncü taraflarla istişare içinde olması gerekmektedir.

Bulgaristan Cumhuriyeti topraklarında, ÇDR'nun kapsam ve içeriğine ilişkin Şartname, istişare amacıyla, Bölgesel Kalkınma ve Bayındırlık Bakanlığı tarafından – *Sağlık Bakanlığı (SB)* AP Yönetmeliğinin 19a. maddesinin 1. fıkrası uyarınca – AP Yönetmeliğinin 19a. maddesinin 2. fıkrası uyarınca – *Çevre ve Su Bakanlığı'na (ÇSB)* ve – AP Yönetmeliğinin 19a. maddesinin 3. fıkrası uyarınca – *halka, diğer ilgili kuruluşlara ve istişare programında tanımlanan üçüncü taraflara* sunulmuştur

TEC'in kapsamı ve içeriğine ilişkin işbu Şartname, Programın Yönetim Otoritesi (MA) sıfatıyla, Bölgesel Kalkınma ve Bayındırlık Bakanlığınca SÖİP ve BETS'in Ulusal Otoritesi (NA) – Dışişleri Bakanlığı - AB Başkanlığı - ortak ülke ile program ve strateji konusunda istişareler amacıyla Türkiye Cumhuriyeti'ne sağlanmıştır.

II. SÖZLEŞME MAKAMI İLETİŞİM BİLGİLERİ

1. Tüzel kişinin adı, kanuni merkezi ve benzersiz kimlik numarası

Bölgesel Kalkınma ve Bayındırlık Bakanlığı

2. Tam posta adresi

17-19 “St. Cyril and Methodius” str. [Caddesi], Sofia [Sofya]; Porta Kodu: 1000

3. Telefon numarası, faks numarası, e-posta

İrtibat kişisi: Desislava Georgieva - Bölgesel İşbirliği Yönetim Müdürlüğü Müdürü
Tel: +3592/9405 488

E-posta: D.G.Georgieva@mrrb.government.bg

III. ÇEVRESEL DEĞERLENDİRMENİN KAPSAM VE İÇERİĞİNİN BELİRLENMESİNE İLİŞKİN GÖREV TAYİNİ

ÇDR'nun kapsam ve içeriğinin belirlenmesine ilişkin görev tayini, Çevre Koruma Yasası'nın 86. maddesinin 3. fıkrasının gerekliliklerine uygun şekilde ve Çevre ve Su Bakanlığı'nın EO-16/29.06.2021 referans no'lu yazısında yer alan talimatlar uyarınca hazırlanmıştır.

Çevresel Değerlendirme Raporu (ÇDR) aşağıdaki yapı, kapsam ve içerikte hazırlanacaktır:

1. SÖİP ve BETS'in ana hedeflerinin içeriğine ilişkin açıklamalar ile diğer ilgili plan ve programlarla bağlantısı

1.1. SÖİP ve BETS hazırlama gerekçeleri

Sınır ötesi işbirliği programları; Avrupa Bölgesel Kalkınma Fonu ile Avrupa Sosyal Fonu, Uyum Fonu, Adil Geçiş Fonu ve Avrupa Denizcilik, Balıkçılık ve Su Ürünleri Fonu ve de bunlara ilişkin mali kurallar ile İltica, Göç ve Entegrasyon Fonu ve İç Güvenlik Fonuna ilişkin ortak hükümlerin yer aldığı 24 Haziran 2021 Avrupa Parlamentosu ve Konseyinin 2021/1060 sayılı tarihli (AB) Yönetmeliği ile Sınır Yönetimi ve Vize Politikası için Mali Destek Aracı (Genel Yönetmelik), Avrupa Bölgesel Kalkınma Fonu tarafından desteklenen Avrupa bölgesel işbirliği hedefi (Interreg) için özel hükümlere ilişkin 24 Haziran 2021 tarihli Avrupa Parlamentosu ve Konseyinin (AB) 2021/1059 sayılı Yönetmeliği ve harici finansman araçları (Interreg Yönetmeliği) temelinde hazırlanır.

Ulusal düzeyde, programların hazırlanmasında kullanılacak başlıca belgeler şunlardır:

- Interreg programları listesinin yer aldığı Taslak Ortaklık Anlaşması;
- *Bölgesel Kalkınma ve Bayındırlık Bakanlığı'nın (BKBB), 2021 - 2027 Avrupa Bölgesel İşbirliği (Interreg) kapsamındaki programların geliştirilmesi için lider kurum olarak atandığı, 2021-2027 programlama döneminde desteklenmesi gereken politika hedefleri listesi ile bunların geliştirilmesi için öngörülen programların ve lider kurumların listesinde, 2021-2027 dönemi kapsamındaki ulusal önceliklerin belirlenmesine ilişkin olarak, 2007-2017 Bulgaristan Cumhuriyeti sosyo-ekonomik kalkınma analizinin onaylandığı 11 Nisan 2019 tarihli ve 196 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı;*
- *2021-2027 programlama dönemi kapsamında AB fonlarının yönetimi için olan, Bulgaristan Cumhuriyeti'nin stratejik ve programla ilgili belgelerinin geliştirilmesine ilişkin 2019 yılı 142 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı.*

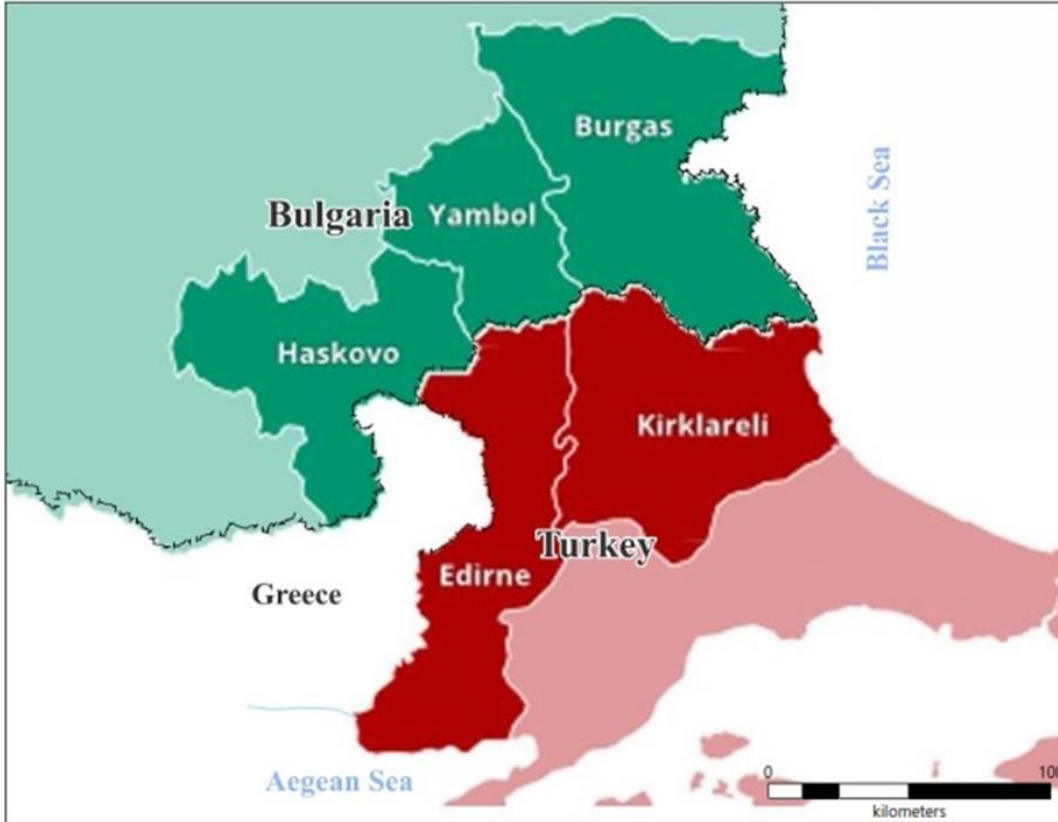
SÖİP ve BETS, Katılım Öncesi Yardım Aracından sağlanan fonlarla Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

Bölgesel Kalkınma ve Bayındırlık Bakanlığı; Bulgaristan Cumhuriyeti ile Sırbistan Cumhuriyeti, Türkiye Cumhuriyeti ve Kuzey Makedonya Cumhuriyeti arasındaki sınır ötesi işbirliğine yönelik iki taraflı Interreg programlarının yönetim otoritesidir.

1.2. SÖİP ve BETS'nin ana hedefleri ile beklentiler

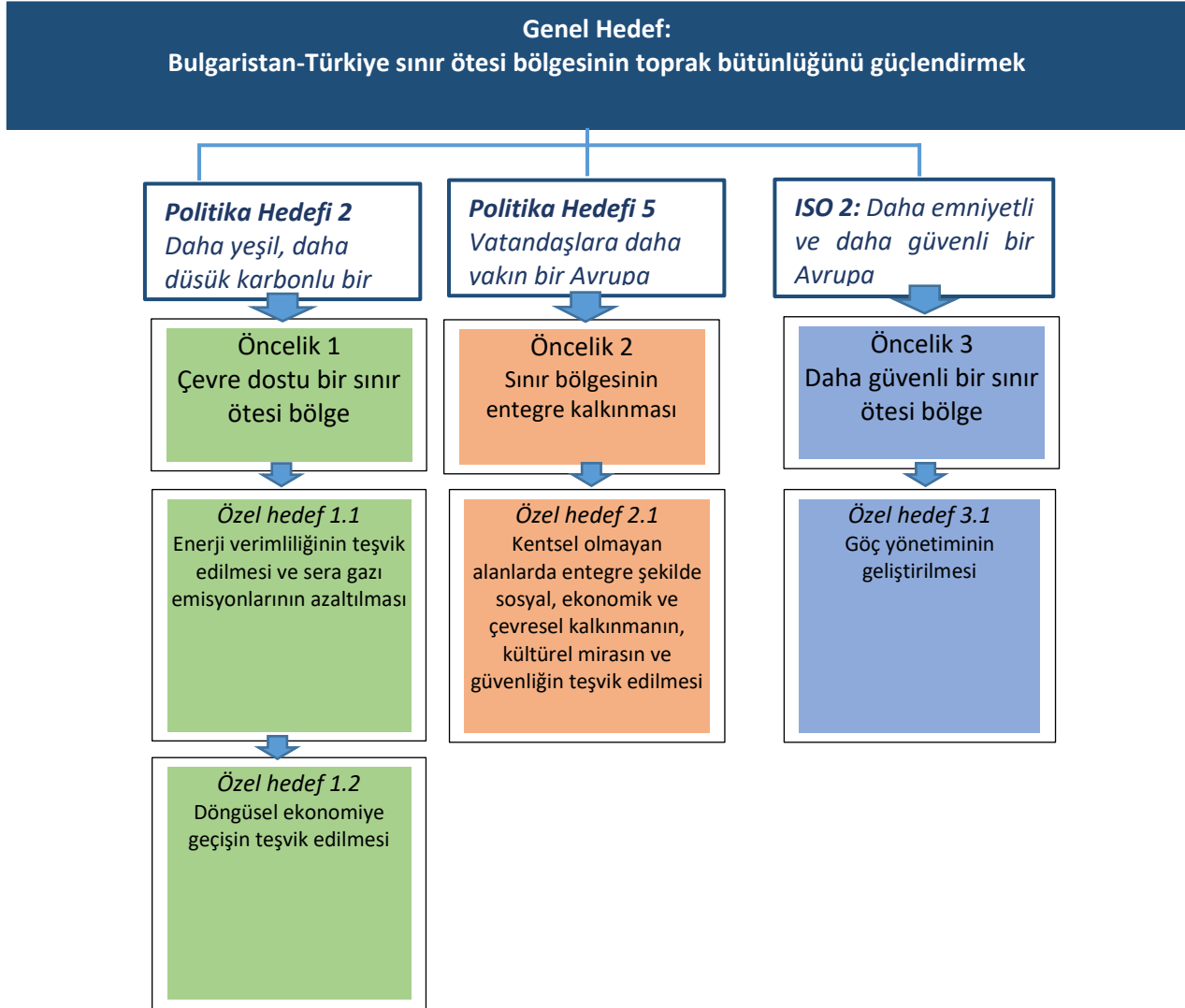
A. Bulgaristan Cumhuriyeti ile Türkiye Cumhuriyeti arasında planlanan 2021-2027 dönemi SÖİP'nin coğrafi kapsamı şu şekildedir:

- **Bulgaristan Cumhuriyeti:** 3 NUTS [istatistiki bölge birimleri sınıflandırması/IBBS] III bölgesi: Burgas [Burgaz], Haskovo [Hasköy] ve Yambol [Yanbolu];
- **Türkiye Cumhuriyeti:** 2 NUTS [istatistiki bölge birimleri sınıflandırması/IBBS] III bölgesi: Edirne ve Kırklareli

Şekil 1.2-1 Bulgaristan Cumhuriyeti ile Türkiye Cumhuriyeti arasındaki 2021-2027 dönemi SÖİP'nin bölgesel kapsamı

Program dahilinde, aşağıdaki **Genel Hedef**, **Politika Hedefleri** (Genel Yönetmelik Teklifinden) ve **ilgili Öncelikler**, **Özel Hedefler** ve **Destek Faaliyetleri / Yatırımları** tanımlanmıştır:

Şekil 1.2-2 Bulgaristan Cumhuriyeti ile Türkiye Cumhuriyeti arasındaki 2021-2027 dönemi SÖİP'nin tematik odağı

Önceliklerin içeriği aşağıdaki gibidir:

Öncelik 1 Çevre dostu bir sınır ötesi bölge

Politika Hedefi 2 “Daha yeşil, daha düşük karbonlu bir Avrupa”

Özel hedef 1.1 “Enerji verimliliğinin teşvik edilmesi ve sera gazı emisyonlarının azaltılması”

Faaliyet / yatırım türleri, desteğin amacı:

- Tüm endüstriyel yaşam döngüsünde GHG emisyonlarını ve enerji tüketimini azaltmaya yönelik yatırımlar;
- Yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımının merkeze alındığı akıllı enerji sistemlerinin geliştirilmesi ve getirilmesi (Yenilenebilir kaynaklardan enerji kullanımının teşvik edilmesine ilişkin Avrupa Parlamentosu ve Konseyi 2018/2001 sayılı Direktifine uygun olarak);
- Yeni teknolojik çözümler ve enerji kapasitelerinin geliştirilmesi;

Hedef gruplar:

Devlet kurumları, mevcut ve yeni kurulmuş olan KOBİ'ler, STK'lar, akademik kurumlar, bireyler

Yararlanıcılar:

MKOBİ'ler

Hedef gruplar:

Bölgesel ve yerel otoriteler, mevcut ve yeni kurulan MKOBİ'ler, STK'lar, akademik kurumlar, gerçek kişiler

Yararlanıcılar:

MKOBİ'ler

Politika Hedefi 2 “Daha yeşil, daha düşük karbonlu bir Avrupa”

Özel hedef 1.2 “Döngüsel ekonomiye geçişin teşvik edilmesi”

Faaliyet / yatırım türleri, desteğin amacı:

- Yeniden kullanıma, onarıma ve geri dönüşüme uygun, uzun ömürlü ve uygun ürünlerin geliştirilmesi;
- Döngüsellik hedeflerine ulaşmak üzere, seçilen sektörlerin teknolojik altyapısının iyileştirilmesi;
- Mal ve hizmetlerin kiralanması ve paylaşılmasına dayalı yeni iş modellerinin (Hizmet olarak Ürün modelleri) geliştirilmesi

- B2B, B2C ve C2C işbirliği modellerini kullanarak, bölgesel kapalı döngü değer zincirinin¹ kurulmasını desteklemek üzere döngüsel iş modellerinin geliştirilmesi;
 - B2B (işletmeler arası) - son kullanıcıdan ziyade, başka bir işletme gibi diğer şirketler için çalışan tüzel kişiler;
 - B2C (işletmeden tüketiciye) - perakende ticaret - kişisel tüketim amaçlı olarak son kullanıcılara mal ve hizmet satışı
 - C2C (tüketiciler arası) - alıcı ve satıcının yasal anlamda girişimci olmadığı, son kullanıcılar (müşteriler) arasında gerçekleştirilen bir e-ticaret planı. Genellikle, bu tür ticari ilişkilerde çevrimiçi açık artırma, satış duyurularının yapıldığı bir site gibi bir elektronik ticaret platformunu organize eden bir aracı - üçüncü bir taraf yer alır.
- Döngüsel biyo-tabanlı iş modellerinin, çözümlerinin ve ürünlerin geliştirilmesi;
- Döngüsel ürünleri ve döngüsel üretim süreçlerini teşvik etmeye yönelik yaklaşımlar olarak kümelenen, bilgi paylaşımı, tasarım yöntembilimi, inovasyon laboratuvarları / merkezlerine yönelik destekleyici tedbirler;
- Bölgesel ürünlerin farklı sürdürülebilirlik performansları, çevresel etki ve döngüsellik potansiyelleri bazında ödüllendirildiği, bölgesel belgelendirme uygulamalarının geliştirilmesi

Hedef gruplar:

Bölgesel ve yerel otoriteler, mevcut ve yeni kurulan MKOBİ'ler, STK'lar, akademik kurumlar, gerçek kişiler

Yararlanıcılar:

MKOBİ'ler

Öncelik 2 Sınır bölgesinin entegre kalkınması

Politika Hedefi 5 “Vatandaşlara daha yakın bir Avrupa”

Özel hedef “Kentsel olmayan alanlarda entegre şekilde sosyal, ekonomik ve çevresel kalkınmanın, kültürel mirasın ve güvenliğin teşvik edilmesi”

Politika Hedefi 5 "Vatandaşlara daha yakın bir Avrupa" hedefine ulaşmak için öngörülen Öncelik 2 ile, belirli bölgesel ihtiyaçlara yönelik tedbirleri (program kapsamında belirlenen uygun destek faaliyetlerini) ele almak üzere hazırlanan **Bölgesel Entegre Tedbirler Stratejisinin (BETS)** geliştirilmesi sağlanacaktır.

¹ Değer zinciri, ürünlerin sırayla geçtiği ve her faaliyetten sonra değerinin arttığı bir faaliyetler zinciridir. Belirli bir sektörde faaliyet gösteren bir şirketin değer yaratma sistemine; tedarikçilerin, şirketin kendisinin, dağıtım kanallarının ve ürünün tüketicisinin değer zincirleri dahildir.

Geliştirilen BETS'nde bölgenin ihtiyaçlarını ve potansiyellerini karşılamaya / ele almaya yönelik entegre yaklaşımın başlıca üç yönü aşağıdaki gibidir:

- ortak ihtiyaçlar ve kalkınma potansiyelleri açısından sürdürülebilir sonuçlara ulaşma temelinde tanımlanan bölge;
- stratejinin hazırlanması, tartışılması, benimsenmesi ve ifası süreçlerinin tamamına çeşitli ortakların katılımı.
- yerel ihtiyaçları ve kalkınma potansiyellerini karşılamak ve de ortaklara ve bölgeye müşterek fayda sağlamak üzere yerel özelliklere göre farklı kamu politikalarının yakın koordinasyonuna dayanan türev (entegre) bir birbirine bağlı ve tamamlayıcı tedbirler paketi.

BETS ile, aşağıda yer alan BETS açıklamasında yer verilen bazı projelere / eylemlere / faaliyetlere öncelikli olarak destek sağlanacaktır.

Hedef gruplar:

Sivil halk, yerel/bölgesel kurum ve otoriteler, merkezi kamu otoritelerinin bölgesel yapıları, STK'lar, Ar-Ge, akademik kurumlar ile eğitim kurumları, sosyal kurumlar, KOBİ'ler, mahalliler, turistler

Yararlanıcılar:

Daha sonraki bir aşamada belirlenecek olup, genel olarak yerel/bölgesel kurum ve otoriteler, merkezi kamu otoritelerinin bölgesel yapıları, STK'lar, akademik kurumlar ve eğitim kurumları, sosyal kurumlar ve KOBİ'lerden oluşmaktadır

Öncelik 3 Daha güvenli bir sınır ötesi bölge

Interreg özel hedefi (İÖH) 2: “Daha güvenli ve emniyetli bir Avrupa”

Özel hedef “Geçiş yönetiminin iyileştirilmesi”

Faaliyet / yatırım türleri, belirtilen özel hedefler kapsamında desteğin amacı:

- Kurumsal işbirliğini geliştirmek üzere personel eğitimlerinin gerçekleştirilmesi, deneyim ve iyi uygulama alışverişi
- Sınır ötesi bölgenin kentsel ve kenarkent bölgelerinde yenilikçi yöntemler ve teknolojiler kullanılarak gözetim önlemlerinin, operasyonel ve soruşturma faaliyetlerinin müştereken uygulaması (ekipman temini ve eğitimler dahil)
- Proje makamlarının teknik kapasitelerini geliştirmek üzere özel ekipman sağlanması (daha güvenli ve emniyetli bir Avrupa sağlamak adına Haskovo, Burgas ve Yambol ilçeleri ile Edirne ve Kırklareli illeri topraklarında göç yönetimi ağı

alanında kolluk kuvvetleri arasında kapasite geliştirme ve işbirliği ile ilgili stratejik proje)

Hedef gruplar:

Göçmenler ve mülteciler, kamu otoriteleri ve hizmet sağlayıcılar, vatandaşlar, yerel ekonomik aktörler, kolluk kuvvetleri

Potansiyel yararlanıcılar:

Haskovo, Burgas ve Yambol'daki İçişleri Bakanlığı Bölge Müdürlükleri ile Edirne ve Kırklareli İl Emniyet Müdürlükleri

Potansiyel ortak:

Ticaret Bakanlığı Gümrük Muhafaza Genel Müdürlüğü, Türkiye

Bulgaristan Cumhuriyeti ile Türkiye Cumhuriyeti arasındaki 2021-2027 Bölgesel Entegre Tedbirler Stratejisi

BETS ile, SÖİP'in vizyonu, stratejik hedefler, özel hedefler (yukarıda yer alan SÖİP "Öncelik 2" için de açıklanmıştır) ve alınacak tedbirler belirlenir.

Vizyon: Sınır ötesi işbirliğinin önemli olduğu ve yerel ihtiyaçlara entegre bir yanıt verilerek yerel potansiyelin gerçekleştirildiği bir yer olan, Bulgaristan ve Türkiye arasındaki sınır ötesi işbirliği programı bölgesi, bölgede dengeli bir bölgesel kalkınma sağlanmasına katkıda bulunur.

Vizyon kapsamında, bölgenin sürdürülebilir sosyo-ekonomik kalkınmasına yönelik politikaların organize şekilde uygulanabilmesinin bir parçası olarak stratejinin hedeflenen rolün tanımlanır.

Vizyon; genel bir kümülatif etki elde etmenin kilit yolu olan dengeli ve bölgesel ihtiyaç odaklı entegre bir yaklaşımın benimsenmesi ile gerçekleştirilecektir.

Belirlenen kilit (öncelikli) müdahale alanları, hem stratejik hedeflerin tanımlanmasına hem de, dolayısıyla, stratejinin özel hedeflerine ulaşmaya yönelik temel sağlar.

Özel hedefler; özel ihtiyaçlar, potansiyeller ve daha yüksek düzeydeki öncelikli tedbirlerle yakından bağlantılı olarak, çok sektörlü bir tedbirler paketinin (entegre tedbirler) tanımlanmasında esastır. Bu amaç doğrultusunda, çeşitli alanlarda gerekli minimum bölgesel odaklı müdahalelerin uygulanması sağlanacaktır.

Çok sektörlü bir pakete entegre edilen tedbirlerin bölgesel tutarlılığının merkezinde, çok merkezli bir kalkınma modelini güçlendirerek belirlenen ihtiyaçları karşılama ve böylece mekansal dengesizlikleri azaltma hedefi yatar. Ulusal ve bölgesel stratejik belgelerdeki bağlama

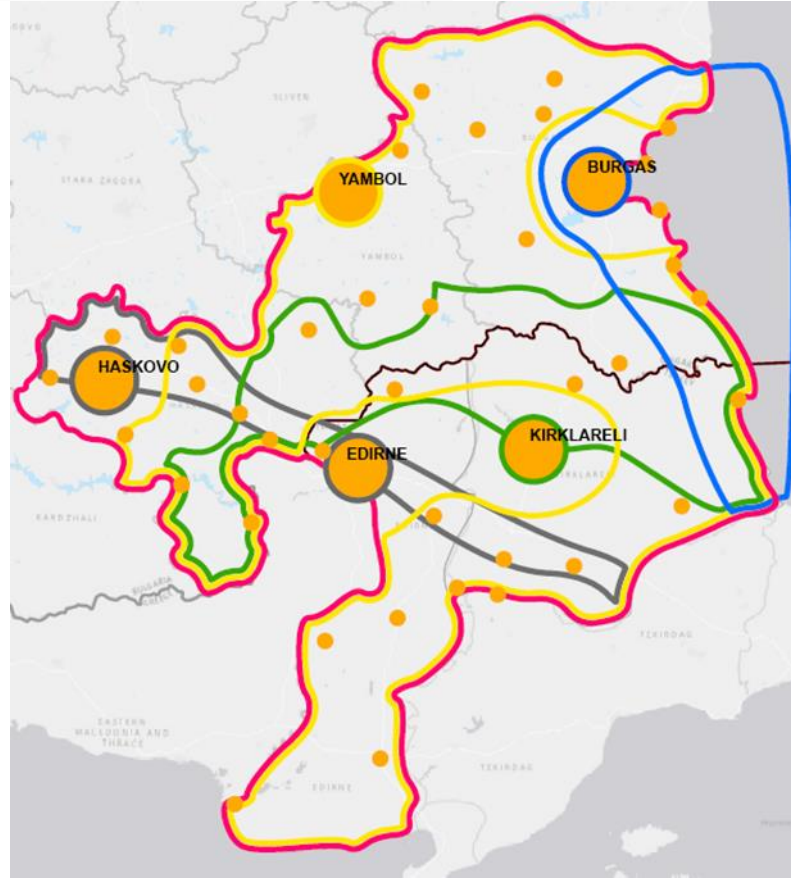
uyarlanan 2030 yılı Bölgesel Gündemi kapsamındaki öncelikler sayesinde, ekonomik ve sosyal kalkınmanın motorları olarak çok merkezli şehir ağlarının hayati önem taşıyan rolü belirlenmektedir. Özellikle, yerel düzeyde "bölgesel ekonomik kalkınma, sosyal refah ve hizmetlere yeterli erişim" kapsamında küçük ve orta ölçekli şehirlerin öneminin altı çizilmektedir.

Gelişmiş bölgedeki çok merkezli ağın özü, beş büyük kent merkezinden (Burgas, Yambol, Haskovo, Edirne, Lozengrad) ve bunları birbirine bağlayan kentsel akslardan oluşur. Bu özün etrafında, belediye ve belediyeler üstü işlevleri olan daha küçük merkezlerden oluşan bir ağ geliştirilmiştir.

Stratejinin coğrafi kapsamında bulunan bölge, kalkınmaya yönelik ortak ihtiyaçlar ve potansiyellerle öne çıkan ve esasen işlevsel bir alan olsa da, müdahalelere yönelik daha derinlemesine ve özel olarak hazırlanmış bir yaklaşım, **yoğun müdahale bölgelerine** odaklanılmasına olanak tanır. Bu kapsamda, genel paketdeki bazı entegre tedbirlerin daha yoğun bir şekilde uygulanmasının daha iyi bir sonuç vermesi ve tüm bölgeye daha somut faydalar getirmesi beklenmektedir. Böylelikle, Stratejinin geliştirilmekte olduğu işlevsel alanın tamamında öngörülen ve uygulanan tedbirler, yalnızca Stratejinin etkinliklerini artırmakla kalmayacak olup aynı zamanda bir bütün olarak entegre tedbirler paketinin de etkinliğini arttıracaktır.

Yerel bağlamın özellikleri, söz konusu bu altı bölgenin belirlenmesinde rol oynar (**Şekil 1.2-3**). Bunların her birinde ayrıca en az bir üst düzey geliştirme merkezi (büyük şehir) bulunmakla beraber, bu nedenle her biri çok merkezli ağın çekirdeğine bağlıdır. Mekansal boyutun yanı sıra, söz konusu bu bağlantının işlevsel bir boyutu da söz konusudur -daha büyük ve daha gelişmiş şehirlerde, (yeşil, döngüsel, dijital) yeni teknolojiler alanında sonuçlara ulaşmak daha kolay olup, bu durumun ilk adımların atılması ve tüm bölgenin kalkınmasına ivme kazandırması muhtemeldir.

Örtüşen / kesişen bölgeler. Farklı şehirler ve bu şehirlerin çevresinde yer alan bölgeler, farklı müdahalelerin / tedbirlerin yoğunluğu açısından şehirlerin profillerini belirleyen birkaç farklı bölgeye aynı anda düşer.

Lejant:

- İşlevsel alanın tamamı (strateji bölgesinin tamamı)
- Üst düzey kentsel merkezler alanı (beş büyük şehrin merkezi)
- Belediye ve belediyeler üstü merkezler alanı (büyük şehirlerdeki kalkınmayı dengelemek üzere küçük ve orta ölçekli şehirler)
- Aktif ulaşım iletişim bölgesi (sınırdan geçen ana ulaşım arteri),
- Kara-deniz etkileşim alanı (denizcilik alanında sürdürülebilir kalkınma)
- Avrupa Yeşil Kuşak alanı (biyoçeşitliliğin korunmasının artan rolü)

Şekil 1.2-3 *Bulgaristan Cumhuriyeti ile Türkiye Cumhuriyeti arasındaki 2021-2027 BETS kapsamında söz konusu olan yoğun müdahale için belirlenen bölgeler*

Stratejik hedef 1: Yerel ekonominin artan rekabet gücü ile dijital ve yeşil dönüşüme dayalı sürdürülebilir bir ekonomik büyüme elde etmek

Özel hedef 1.1: Yerel ekonominin rekabet gücünü artırmak ve iş ortamını iyileştirmek

Tedbir 1.1. Girişimcilik, ortak eylemler (girişimler, programlar ve projeler), sanayi bölgelerinin geliştirilmesi, teknolojik yenilenme, dış pazarlara katılım, çeşitli finansman fırsatlarının kullanılması, Avrupa temelli ve ulusal programlara katılım ve de ürün ve hizmetler ile katma değeri yüksek ürün ve hizmetler için yenilikçi fikirlerin geliştirilmesinin teşvik edilmesi

- Müdahale bölgesi: İşlevsel alanın tamamı
- Yoğun müdahale bölgesi: Belediye ve belediyeler üstü düzeydeki merkezler bölgesi

İlgili ihtiyaçlar ve kalkınma potansiyeli

- Uzun vadeli politikalar olarak, bölgenin girişimcilik ekosisteminin kalkındırılmasının ve genel olarak girişimciliğin yanı sıra SÖİ alanının doğrudan yabancı yatırımlara yönelik çekiciliğini artırma amaçlı müdahalelerin teşvik edilmesi gerekmektedir;
- Programlara katılım ve karşılaşılan ortak problemlerin çözülmesi de dahil olmak üzere, KOBİ'ler arasındaki işbirliği kültürünün geliştirilmesi ve çeşitli finansman fırsatlarına karşı olumlu bir tutum oluşturulması, yüksek rekabet ortamında başarılı bir kalkınma elde etmede önemli bir koşuldur;
- Aile KOBİ'lerinin belli başlı sorunlarının çözümüne yardımcı olma (yeterli niteliklerin elde edilmesi, miras sürecinin planlanması ve yönetilmesi vb.);
- Kalkınmalarının bir gereği olarak KOBİ'ler tarafından sunulan ürün ve hizmetler için yeni fikirler sunulmasının ve geliştirilmesinin teşvik edilmesi;
- Pazarın gerektirdiği yeni bilgi ve beceriler, makineler ve yazılım ürünleri ile ilgili olarak KOBİ'lerin sürekli şekilde teknolojik olarak yenilenmesi;
- “Üretim” sektöründeki KOBİ'lerin kademeli ve sürdürülebilir şekilde kalkındırılması;
- Sanayi bölgelerinin kurulması yoluyla kalkınma bakımından kullanılmayan potansiyellerin bulunması;
- Modern pazarlara adaptasyonları yoluyla yöresel el sanatlarının kalkınma potansiyelinin harekete geçirilmesi,
- KOBİ'lerin ve KOBİ'ler dahilinde istihdam edilen çok sayıda çalışanın GSYİH'sine gerçekleştirilecek önemli katkılar,
- Bir bütün olarak ekonomi üzerinde geniş olumlu etkileri olan KOBİ'lerin kalkındırılmasına ilişkin tedbirlerin ciddi potansiyelini belirler;
- KOBİ'lerin BİT alanında kalkındırılması, katma değeri yüksek ürünler yaratma fırsatı sağlar;
- KOBİ'lerin önemli sayıda olması ve faaliyet gösterdikleri alanların çeşitliliği; ortak girişimlere, programlara ve projelere katılımları yoluyla KOBİ'lerin rekabet gücünü artırma potansiyeline sahiptir;
- Bulgaristan'ın Edirne İli'nin önemli bir dış ticaret ortağı olarak belirlenmesi sırasıyla ihracat ve ithalatla ilgili sınır ötesi işbirliğinde müşterek bir eylem potansiyeli sağlar;
- KOBİ'lerdeki girişimcileri, çalışanlarının becerilerini geliştirmeye yönelik olarak teşvik etmek;
- SÖİ alanındaki gelişmiş eğitim altyapısının, uzun vadede mesleki eğitim ve iş ihtiyaçlarını birbirine bağlama potansiyelini söz konusudur;

- KOBİ'lerin Avrupa ve ulusal finansman programlarına katılımları bağlamında yeterliliklerinin desteklenmesi/arttırılması ve KOBİ'lerin araştırma, planlama ve ihracat alanındaki niteliklerinin iyileştirilmesi;
- KOBİ'lerin ihtiyaçlarına yönelik piyasalar, teknolojiler, hammaddeler, yenilikler ve finansman programları hakkında güncel bilgilerin sağlanması.
- **Özel hedef 1.2:** Yerel ekonominin dijitalleşme ve iklim nötrlüğü seviyesinin artırılması

Tedbir 1.2. Dijital ve enerji geçişine yönelik tedbirlerle yerel ekonominin dönüştürülmesi, döngüsel ekonomi modelinin uygulanması

- Müdahale bölgesi: İşlevsel alanın tamamı
- Yoğun müdahale bölgesi: Üst düzey kent merkezleri bölgesi

İlgili ihtiyaçlar ve kalkınma potansiyeli

- KOBİ'lerde dijital teknolojilerin uygulanmasına yönelik özel hedefli destek;
- Belediye işletmeleri de dahil olmak üzere çeşitli ekonomik aktörlerce döngüsel ekonomi modellerinin uygulanmasına yönelik destek;
- Yatırımların bir kısmını yeşil geçişe yönlendirerek ve uluslararası pazarda rekabet gücünü koruyarak mal ve hizmet ihracatı potansiyelinin geliştirilmesi

Özel hedef 1.3: İş piyasasına başarılı bir entegrasyon amacıyla yerel toplulukların yeterliliklerinin iyileştirilmesi

Tedbir 1.3. Yerel nüfusun karşılaştığı modern problemlere uygun bilgi ve becerileri oluşturmak ve geliştirmek

- Müdahale bölgesi: İşlevsel alanın tamamı
- Yoğun müdahale bölgesi: Yoğun müdahale bölgesi

İlgili ihtiyaçlar ve kalkınma potansiyeli:

- KOBİ'lerin rekabet gücünü artırmanın temel koşulu olarak liderlik, yönetim, pazarlama, dijital ve diğer yetkinlikler gibi kilit becerilerin kazandırılması yoluyla yeterlilikleri geliştirmek,
- Özellikle işsizlik seviyesinin yüksek olduğu bölgelerde kalifiye personel eksikliğini gidermek adına acil politikalar ve önlemler;

Özel hedef 1.4: Turizmin kalkındırılması

Tedbir 1.4. Sezona özgünlüğün aşılması ve de farklı faaliyetleri ve yerleri birleştiren sürdürülebilir kalkınmaya dayalı entegre bölgesel turizm ürünleri aracılığıyla turizm altyapısının doluluk oranının artırılması

- Müdahale bölgesi: İşlevsel alanın tamamı
- Yoğun müdahale bölgesi: İşlevsel alanın tamamı

İlgili ihtiyaçlar ve kalkınma potansiyeli

- Saha sinyalizasyonu yoluyla mevcut bisiklet yolu ağının iyileştirilmesi ve genişletilmesi, yerel toplulukların sağlanan bu fırsatların hayata geçirilmesi ve teşvik edilmesine katılımının sağlanması.
- Sezona özgünlüğün aşılma ve farklı boş zaman etkinliklerini zaman ve mekanda birleştirme imkanı yoluyla turist üst yapısının kullanılabilirliğinin artırılma potansiyeli;
- Doğal kaynaklara, kültürel mirasa, maden kaynaklarına ve nispeten iyi turizm altyapısına dayalı olarak SÖİ alanı için bölgesel bir turizm ürününün oluşturulması ve de bölgesel pazarlama ve reklamcılığın uygulanması;
- Sektörün rekabet gücünün artırılması ve de sürdürülebilir, sorumlu ve kaliteli turizmin geliştirilmesinin teşvik edilmesi de dahil olmak üzere uygulanan turizm politikasının daha geniş bir Avrupa bağlamında, politika öncelikleriyle uyumluluğuna doğrudan bağlı olan SÖİ alanının potansiyelinin gerçekleştirilmesi;
- Bölgedeki KOBİ'lerin kalkındırılması kapsamında kullanılmayan potansiyelin turizm sektöründe kullanılması;
- Bölgedeki bisiklet yollarının geliştirilmesi, popüler olmayan bölgeleri yeniden keşfetmek ve geliştirmek ve de yerel toplulukları desteklemek bakımından koşullar yaratma potansiyeline sahiptir.

Özel hedef 1.5: Bölgenin dengeli sürdürülebilir sosyo-ekonomik kalkınmasına doğal mirasın katkısının artırılması

Tedbir 1.5. Turizm potansiyeli olan doğal varlıkların yönetimi kapsamında ekosistem uygulamalarının ve hizmetlerinin geliştirilmesine yönelik ortak eylemlerin teşvik edilmesi

- Müdahale bölgesi: işlevsel alanın tamamı
- Yoğun müdahale bölgesi: Avrupa Yeşil Kuşak Bölgesi, Kara-Deniz Etkileşim bölgesi

İlgili ihtiyaçlar ve kalkınma potansiyeli:

- Ekolojik, bilimsel, kültürel, ekonomik, sosyal ve rekreasyonel gereksinimlerin yanı sıra bölgesel ve yerel özelliklerde göz önünde bulundurulmak suretiyle doğa koruma

politikalarının uygulanması yoluyla, dengeli sürdürülebilir kalkınmaya katkıda bulunmak üzere bölgenin zengin doğal mirası potansiyelinin geliştirilmesi;

Stratejik Hedef 2: Kamu yararı hizmetlerine (SGI) daha iyi erişimin sağlanması

Özel hedef 2.1: Sınır ötesi bir ortamda halka daha iyi hizmet vermek üzere dijital ve yeşil çözümlerin geliştirilmesi

Tedbir 2.1.1 Kamu yararına hizmet sunumunda tüketici merkezli yaklaşımların yaygın olarak uygulanmasının amaçlandığı eylemlere destek sağlanması

- Müdahale bölgesi: İşlevsel alanın tamamı
- Yoğun müdahale bölgesi: Belediye ve belediyeler üstü düzeydeki merkezler bölgesi

İlgili ihtiyaçlar ve kalkınma potansiyeli:

- Kentsel ve kırsal alanlar ile farklı gelir grupları arasındaki sağlık hizmetleri talebi ve arzı bakımından gözlemlenen farklılıklar; Türkiye sağlık alanında daha ileri, Bulgaristan ise geridedir;
- Hassas ve dezavantajlı gruplar kamu yararı hizmetlerine sınırlı erişime sahip olmaya devam etmekte olması nedeniyle hizmet kalitesinin artırılması ve hassas grupların aktif şekilde ekonomik olarak dahil edilmesine yönelik entegre tedbirler, öncelikli olarak ve de daha dijital çözümler sağlayan BİT bakış açısıyla belirlenmelidir;
- SÖİ alanının Bulgaristan kısmında BİT kullanım seviyesi artarken, Türkiye kısmı bu bakımdan daha az gelişmiş durumdadır. Ne var ki her iki ülkenin de daha az dijital olarak dönüştürülmüş bir ortamda faaliyet göstermesi çeşitli politika alanlarında daha fazla dijitalleştirilmiş çözümlerin geliştirilmesine olanak sağlamaktadır.

Özel hedef 2.2: Kirlilik ve iklim değişikliğinin olumsuz etkileri ile sınıraşan nitelikteki öngörülebilir doğal afetlerin azaltılması

Tedbir 2.2.1 Kirliliği azaltmak, temiz hava, su ve gıda sağlamak, iklim değişikliğini yavaşlatmak ve iklim değişikliğine uyum sağlamak üzere ortak eylemlerin uygulanması

- Müdahale bölgesi: İşlevsel alanın tamamı
- Yoğun müdahale bölgesi: İşlevsel alanın tamamı, Kara-Deniz Etkileşim bölgesi, Aktif ulaşım iletişim bölgesi

İlgili ihtiyaçlar ve kalkınma potansiyeli

- Isıtma amaçlı katı yakıt tüketiminin bırakılmasını teşvik ederek, karayolu taşımacılığını modernize ederek ve bitişik altyapının durumunu iyileştirerek PM₁₀ ile mevsimsel hava kirliliğinin azaltılması
- Sınırşan kirleticilerin azaltılmasına yönelik ortak eylemler;
- SÖİ alanında sürdürülebilir kalkınma için bir ön koşul olarak iklim değişikliği azaltım ve uyum önlemlerinin uygulanması,

1.3. SÖİP ve BETS alternatifleri

Sözleşme Makamı tarafından sunulan program ve strateji taslakları alternatif içermemektedir. Çevre ve insan sağlığı üzerindeki etkileri açısından ÇDR kapsamında analiz edilecek olan alternatiflerin ve seçeneklerin daha sonraki bir aşamasında olası tespiti.

SÖİP ve BETS için geliştirilmiş olmaları halinde, "sıfır alternatif" de dahil olmak üzere, söz konusu belgelerin hazırlandığı sırada mevcut olan alternatiflerin ayrıntılı bir incelemesi ÇDR kapsamında gerçekleştirilecektir.

1.4. SÖİP ve BETS'nin diğer ilgili plan, program ve stratejilerle ilişkisi

2021 - 2027 SÖİP ve BETS projelerinin diğer plan, program ve stratejilerle ilişkisi ve korelasyonu ÇDR alt belgelerinde şu seviyelerde analiz edilecektir:

- Avrupa ve uluslararası düzeyde;
- (Bulgaristan Cumhuriyeti ile Türkiye Cumhuriyeti'ndeki program ve stratejinin bölgesel kapsamına girenler olmak üzere) ulusal, bölgesel ve yerel düzeyde.

A. 2021-2027 SÖİP ve BETS ile ilgili olarak (ikili olanlar dahil) Avrupa ve uluslararası düzeydeki planlar, programlar ve stratejiler.

- 2030 Birleşmiş Milletler (BM) Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları “Dünyayı Dönüştürmek”;
- 2030 bölgesel amaçlar;
- Avrupa Yeşil Anlaşması / Avrupa Yeşil Paketi;
- Sıfır su, hava ve toprak kirliliğini hedefleyen bir eylem planı için yol haritası (geliştirilme aşamasındadır);
- Döngüsel Ekonomi Eylem Planı;
- 2030 yılına kadar AB Biyoçeşitlilik Stratejisi.;
- Diğer.

B. 2021-2027 SÖİP ve BETS ile ilgili olarak Bulgaristan Cumhuriyeti topraklarındaki planlar, programlar ve stratejiler:

- 2021-2027 programlama dönemi için Taslak Ortaklık Anlaşması;

- Ulusal Kalkınma Programı: Bulgaristan 2030;
- 2012-2022 dönemi için Ulusal Bölgesel Kalkınma Stratejisi;
- 2013-2025 dönemi için Ulusal Mekansal Kalkınma Konsepti - Güncelleme Tarihi: 2019;
- 2018-2030 Ulusal Afet Riski Azaltma Stratejisi;
- 2021 - 2030 Bulgaristan Cumhuriyeti Ulusal Karayolu Güvenliği Stratejisi ve 2021 - 2023 döneminde uygulanacak olan Eylem Planı;
- Toparlanma ve sürdürülebilirlik planı (proje);
- Hava Kirliliği Kontrolü Ulusal Programı (2020 - 2030);
- Atmosferik Hava Kalitesini İyileştirme Ulusal Programı 2018-2024;
- 2030 yılına kadar İklim Değişikliğine Uyum Amaçlı Ulusal Strateji ve Eylem Planı;
- 2021 - 2030 Bulgaristan Cumhuriyeti entegre enerji ve iklim planı;
- 2020-2030 Toprak Fonksiyonlarının Korunması, Sürdürülebilir Kullanımı ve Restorasyonu Ulusal Programı;
- 2021-2028 Ulusal Atık Yönetim Planı;
- Bulgaristan Cumhuriyeti'nde Su Sektörünün Yönetimi ve Geliştirilmesine Yönelik Ulusal Strateji ile bu kapsamda kısa vadeli (2013-2015), orta vadeli (2016-2021) ve uzun vadeli (2022-2037) perspektifte Eylem Planı;
- 2013-2020 Bulgaristan'daki en önemli sulak alanların korunmasına ilişkin ulusal plan;
- Doğu Ege Bölgesi Nehir Havzası Yönetim Planı (2016-2021);
- Mart 2021 Doğu Ege Havzası Yönetim Bölgesi için güncellenmiş ön sel riski değerlendirmesi de dahil olmak üzere, 2016-2021 havza yönetimi amaçlı Doğu Ege Bölgesi sel riski yönetim planı,
- Karadeniz Bölgesi Nehir Havzası Yönetim Planı (2016-2021);
- Mart 2021 Karadeniz Havzası Yönetim Bölgesi için güncellenmiş ön sel riski değerlendirmesi de dahil olmak üzere, 2016-2021 havza yönetimi amaçlı Karadeniz Bölgesi sel riski yönetim planı,
- 2021-2027 dönemi için Natura 2000 kapsamında Ulusal Öncelikli Eylem Çerçevesi (proje).
- 2021-2027 dönemi için 2. seviye planlama kapsamında Güney-Orta ve Güneydoğu bölgelerinin geliştirilmesine yönelik entegre bölgesel stratejiler (projeler);
- Burgas, Haskovo, Yambol Belediyelerinin genel kalkınma planları da dahil olmak üzere Burgas, Haskovo, Yambol Belediyeleri için belediye stratejileri, planları ve programları;
- 2012-2020 dönemi için Burgas bölgesinin kalkınmasına yönelik taslak bölge stratejisi
- Diğer.

C. 2021-2027 SÖİP ve BETS ile ilgili olarak Türkiye Cumhuriyeti topraklarındaki planlar, programlar ve stratejiler:

Çevreyi korumaya yönelik ulusal stratejiler, planlar ve programlar

- 11. Kalkınma Planı (2019-2023),
- Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Stratejik Planı (2018-2022)
- İklim Değişikliği Eylem Planı (2011-20230)
- Türkiye Ulusal İklim Değişikliği Uyum Stratejisi ve Eylem Planı
- AB Entegre Çevre Uyum Stratejisi (2016- 2023)
- Çevre ve İklim Değişikliği Sektörel Operasyonel Programı
- Atıksu Arıtma Planı ve Eylem Planı (2017-2023)
- Tarım ve Orman Bakanlığı Strateji Planı (2019-2023)
- Ulusal Su Planı (2019 – 2023),
- Ulusal Havza Yönetim Planı (2014-2023)
- Ulusal Kuraklık Yönetimi Stratejisi ve Eylem Planı (2017-2023)
- Ormanlar Genel Müdürlüğü Strateji Planı
- Ulusal Biyoçeşitlilik Stratejisi ve Eylem Planı (2007)
- Entegre Kıyı Alanları Yönetim Planı ve Stratejik Çevresel Değerlendirme Raporu

Su, sel, afet riski yönetimi

- Meriç – Ergene Havzası Yönetim Planı
- Marmara Nehir Havzası Eylem Planı
- Meriç-Ergene Havzası Endüstriyel Atıksu Yönetim Planı
- Meriç – Ergene Sel Riski Yönetim Planı

Kentsel kalkınma

- Trakya Alt Bölgesi Ergene Havzası 1/100 000 Ölçekli Revize Çevresel Arazi Tahsis Planı
- Edirne Belediyesi Stratejik Planı (2014-2020),
- Kırklareli Belediyesi Stratejik Planı (2014-2020),
- Edirne (Merkez) Kentsel ve Arkeolojik Sit Alanları İmar Planı

Ulaştırma altyapısı ve hareketliliğinin geliştirilmesi

- Ulaştırma Ana Planı Stratejisi
- Trakya Bölgesi Ana Lojistik Planı (Trakya Kalkınma Ajansı tarafından hazırlanmıştır)

Turizm

- Trakya Bölgesi Ana Turizm Planı (Trakya Kalkınma Ajansı tarafından hazırlanmıştır)
- Edirne Doğa Turizmi Ana Planı
- Edirne'de Alternatif Turizmin Geliştirilmesi Eylem Planı (Trakya Kalkınma Ajansı tarafından hazırlanmıştır)
- Sağlık Turizmi Trakya Destinasyonu Araştırma Raporu (Trakya Kalkınma Ajansı tarafından hazırlanmıştır)

Atık:

- Edirne sıfır atık yönetim planı
- Edirne Tıbbi Atık Yönetim Planı
- Kırklareli sıfır atık yönetim planı

Bölgesel bazda çevreye yönelik belgeler:

- Edirne İli Çevresel Durum Raporu
- Kırklareli İli Çevresel Durum Raporu
- Edirne Tarım Ana Planı, 2005
- Edirne ve Kırklareli Çevresel Arazi Tahsis Planları

Sürdürülebilir Kalkınma, Rekabet Gücü ve İnovasyon

- TR 21 Trakya Bölgesi Planı (2014-2023), (Trakya Kalkınma Ajansı tarafından hazırlanmıştır)
- TR 21 Trakya Bölgesi Rekabet Gücü Analizleri (Trakya Kalkınma Ajansı tarafından hazırlanmıştır)
- Edirne Kalkınma ve Rekabet Gücü Projesi (Trakya Kalkınma Ajansı tarafından hazırlanmıştır)

ve diğer.

ÇDR kapsamında, 2021-2027 SÖİP ve BETS tahminlerinin işbu Şartnamede yer alan istişareler sonucunda paydaşlar tarafından değerlendirilmek üzere sunulan önerilenler de dahil olmak üzere, ilgili plan, program ve stratejilere uygunluğu ve tutarlılığı incelenecektir.

2. Çevrenin, SÖİP ve BETS uygulanmadan söz konusu olan mevcut durumu ve olası gelişimi

2.1. Çevrenin mevcut durumu

Sınır ötesi bölge kapsamındaki SÖİP ve BETS'ne konu olan çevrenin mevcut durumu, Burgas, Yambol, Haskovo İlçeleri (Bulgaristan Cumhuriyeti) ile Edirne ve Kırklareli İlleri dahilinde kalan bölgeler (Türkiye Cumhuriyeti) için nüfus ve insan sağlığı da dahil olmak üzere çevrenin her bir bileşeni ve faktörü ile ilgili olarak ÇDR kapsamında ele alınacak, analiz edilecek ve değerlendirilecektir. İşbu Şartnamenin amaçları kapsamında, çevrenin durumuna ilişkin yalnızca temel / özet bilgiler sunulmaktadır.

2.1.1. İklim ve iklim değişikliği

A. İklim özellikleri

Burgas, Yambol ve Haskovo İlçeleri (Bulgaristan Cumhuriyeti)

Üç bölgenin transisyonel (geçiş) coğrafi konumu ve bölgedeki muhtelif engebeli yapı, bölgelerinin iklimindeki dinamikleri ve varyasyonları belirler. Bölgede; Geçiş Karasal, Karasal Akdeniz (Geçiş) ve Karadeniz olmak üzere üç ana karasal iklim alanı söz konusudur.

Geçiş Karasal ve Karasal Akdeniz (geçiş) iklimlerinin özelliği nispeten ılık geçen kış mevsimi ve yüksek gündüz sıcaklıkları ile uzun, sıcak ve kurak bir yaz mevsimi ile karakterizedir.

Karadeniz ikliminin hakim olduğu alan, Karadeniz kıyısının batısında 20-40 km genişliğinde bir meridyen şeridini kapsar. Buradaki iklim, yalnızca Balkan Yarımadası'nın söz konusu kısmı için tipik olan havayuvuru dolaşımı etkisi altında değil, aynı zamanda Karadeniz havzasının etkisi altındadır. Avrupa kıtasında (kuzeybatı ve kuzeydoğudan) ve Akdenizde güneybatıdan olmak üzere bölgede iki iklimsel etki iç içe geçmiştir. Karasal iklim etkisi kuzey yarısında, Akdeniz ise güney yarısında daha belirgindir. Karadeniz ise istilacı hava kütlelerini daha da dönüştürerek kendine özgü bir iklim oluşturur. Bu durumun sebebi ne geçiş Akdeniz iklimine ne de geçiş karasal iklimi değildir. Dağ bariyerlerinin olmamasına rağmen, Karadeniz iklimi daha ılımandır. Karadeniz sayesinde, soğuk karasal veya arktik hava kütlelerinin adveksiyonları keskin şekilde gerçekleşmez. Ocak ayı ortalama sıcaklığı artırlardadır.

Edirne ve Kırklareli İlleri (Türkiye Cumhuriyeti)

İki bölgenin transisyonel (geçiş) coğrafi konumu ve bölgedeki ovalar, bölgelerinin iklimindeki dinamikleri ve varyasyonları belirler. İlçelerde, Karadeniz ve Akdeniz olmak üzere iki iklimsel etki iç içedir. Artı sıcaklıklarda geçen ılık kış ayları ile yüksek sıcaklıklı ve yüksek nemli uzun yaz ayları yaşanır.

Sınır ötesi bölge illerindeki ortalama hava sıcaklığı 13,6°C'dir. En düşük sıcaklık Ocak ayında, en yüksek sıcaklık ise Haziran ve Temmuz olmak üzere yaz aylarında ölçülür. En sıcak hava, Edirne ilinde görülmektedir. Kışın ise en düşük sıcaklıklar Kırklareli ve Edirne illerinde görülmektedir. 1970-2017 verilerine göre, toplam yağış miktarı 11,6 ile 100 mm arasında değişmektedir.

B. İklim değişikliği

Son yıllarda kaydedilen yüksek sıcaklıklar, eriyen buzullar, daha nemli hale gelen hava ve de fazlası, küresel ısınmanın tartışılmaz bir gerçek olduğunu göstermektedir. 1961-1990 baz döneminin iklim normallerine kıyasla artan ortalama yıllık hava sıcaklığındaki anormallikler 1989'dan bu yana bölgede hüküm sürmektedir.

Söz konusu sınır ötesi alan için eğilimler şunlardır:

- Temelde sıcaklıklardaki artıştan kaynaklanan yağışlardaki azalma ile birlikte, nüfus ve tarım üzerinde olumsuz etkisi olacak şekilde içme ve sulama suyu da dahil olmak üzere, su kaynaklarında azalma beklenmektedir;
- Yakın geçmişe kıyasla daha sık görülen sel ve kuraklık gibi sıradışı meteorolojik olayların sıklığındaki artış;
- Sırasıyla azalan su miktarı, azalan çözülmüş oksijen miktarı ve deşarjlar nedeniyle su kütlelerinde su kalitesinin bozulması, kirleticilerin bölgede yoğunlaşmasında bir artışa neden olacaktır;
- Özellikle meşe kuşağında deniz seviyesinden yaklaşık 1200 m yüksekliğe kadar olan ormanlık alanların kuruması ve yangın ve haşere riskinde artışa sebep olacak şekilde yüksek rakımlarda bitki örtüsü türlerinin kompozisyonunun değişmesi;
- Hava kirliliği, gıda kirliliği ve (özellikle Karadeniz bölgesi için) içme suyu sıkıntısı başta olmak üzere içme suyu kirliliği gibi insan sağlığı üzerindeki doğrudan ve dolaylı etkiler.

ÇDR'nda, sınır ötesi bölgenin SÖİP ve BETS kapsamında yer aldığı iklim alanları ve alt alanların mevcut durumu ve iklim özellikleri ile iklim değişikliğinin durumu ve eğilimleri hakkında detaylı bilgi verilecektir.

2.1.2. Atmosferik hava şartları

Burgas, Yambol ve Haskovo İlçeleri (Bulgaristan Cumhuriyeti)

Ulusal mevzuat ile Avrupa mevzuatında öngörülen gereklere göre, ülke toprakları, Çevre ve Sular Bakanı'nın 969/21.12.2013 sayılı Kararı ile atmosferik havanın kalitesinin değerlendirilmesi ve yönetimi (AHKDY) amacıyla altı bölgeye ayrılmıştır. Atmosferik havanın kalitesine (HK) ilişkin verilerin analizi kontrolün yapıldığı her bir yerleşim yerinin özellikleri

dikkate alınarak bölgelere göre gerçekleştirilir. SÖİP ve BETS kapsamındaki üç alan, Güneydoğu AHKDY kapsamına girmektedir.

Hava kalitesi standartlarının belirlenmiş aşılma limitleri göz önüne alındığında, Burgas Belediyesi; ince toz partikülleri (FDP10 ve FDP 2.5), kükürt dioksit (SO₂) ve ozon (O₃) kirleticileri için, Haskovo Belediyesi ise FDP10 ve polisiklik aromatik hidrokarbonlar (yüzey aktif maddeler) için atmosfer havasının kalitesini iyileştirmeye yönelik bir Program uygulamaktadır.

Yambol ilçesi topraklarında ise hava kalitesinin belirlenmiş normlar düzeyinde olmasından dolayı, hava kalitesi programlarının uygulanmasının gerekli olduğu bir belediye yoktur.

Edirne ve Kırklareli İlleri (Türkiye Cumhuriyeti)

Türkiye Cumhuriyeti Çevre ve Şehircilik Bakanlığı (ÇŞB) bünyesinde Ulusal Hava Kalitesi Veritabanı (NAQD) bulunmakla beraber, ülke genelinde dağınık şekilde olan hava izleme istasyonları aracılığıyla hava kalitesini takip edilmektedir. İzlenecek parametreler NO_x, SO₂, CO ve PM₁₀'dur. Edirne ve Kırklareli illerinde 8 adet hava kalitesi izleme istasyonu bulunmaktadır.

Türkiye Cumhuriyeti, endüstriyel emisyonlara ilişkin 2010/75/AB Direktifini henüz milli hukukuna tam olarak aktarmamıştır. Dolayısıyla, bu alandaki mevcut en iyi teknikler henüz uygulanmamıştır.

Edirne İli Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü tarafından bir **Temiz Hava Eylem Planı** hazırlanmıştır. Kırklareli İlinin bir Temiz Hava Eylem Planı geliştirip geliştirmediğine dair kamuya açık herhangi bir bilgi bulunmamaktadır.

Edirne ve Kırklareli illerinde bulunan hava kalitesi izleme istasyonlarından alınan bilgilere göre, gözlemlenen göstergelerin sınır değerlerini aştığına dair herhangi bir bilgi rapor edilmemiştir.

ÇED kapsamında, SÖİP ve BETS kapsamında bulunan alanlardaki hava kirliliğine ilişkin veriler, kirliliğin ana kaynakları ve hava kalitesindeki mevcut eğilimler analiz edilecektir.

2.1.3. Su durumu, su koruma bölgeleri, sel riski

Avrupa su politikasının temel amacı; hem beşeri ihtiyaçlar hem de çevre için yeterli kalitede su temin edilmesini sağlamaktır.

Güneydoğu bölgesinin su kaynakları, merkezi Varna kentinde bulunan Karadeniz Havza Müdürlüğü (KHM) ile merkezi Plovdiv kentinde bulunan Doğu Ege Bölgesi Havza Müdürlüğü (DEBHM) tarafından kontrol edilmektedir.

Bölgedeki başlıca akarsular; Maritsa, Tundzha, Arda, Kamchia, Ropotamo, Veleka, Rezovska nehirleri ile ana akarsuların havzalarından dallara ayrılan nehirlerdir. Bulgaristan tarafındaki bölge maden suları bakımından da zengindir. En önemli maden suyu kaynakları Burgas (Veteran köyü yakınlarında), Haskovo Maden Suyu Yataklarıdır.

Karadeniz ve Ege Denizi'ne erişimi olması, bölgede turizm ve su taşımacılığını geliştirme fırsatı sunmaktadır.

A. Yüzey suları

Burgas, Yambol ve Haskovo İlçeleri (Bulgaristan Cumhuriyeti)

Karadeniz su yönetim havzası Burgas bölgesinin büyük kısmını kapsamaktadır. RIEW Burgas'ın da karasal kapsamına giren Karadeniz havza bölgesindeki yüzey suları, Kuzey Burgas nehirlerinin havzası, Mandrenski nehirlerinin nehir havzası, Güney Burgas nehirlerinin nehir havzası, Veleka nehir havzası, Kamchia nehrinin nehir havzasından gelen Veleka nehir havzası da dahil olmak üzere Güney Karadeniz nehirlerinden oluşmaktadır. Nehirlerde 105 noktada, göl ve barajlarda 22 noktada olmak üzere izleme faaliyetleri gerçekleştirilmektedir.

Doğu Ege Havzası; Burgas İlçesi, Yambol İlçesi ve Haskovo İlçesi'nin bir kısmını içine almaktadır. Yüzey sularının durumu ağırlıklı olarak iyi olmakla beraber, farklı ekonomik kullanımlara olanak sağlamaktadır. Başlıca üç büyük havza; Maritsa Nehri, Tundzha Nehri, Arda Nehri üzerinde yer alır.

Burgas bölgesi için, Doğu Ege havzası; R5 tipi yarı dağ nehirleri olarak "Nehirler" kategorisinde bir adet yüzey suyu kütlesi ile R13 tipi küçük ve orta boy düz nehirler olmak üzere "Nehirler" kategorisindeki üç su kütlelerini içine almaktadır.

Sınıraşan bölgedeki yüzey suyu kütlelerinin durumuna ilişkin genel değerlendirme, belirli dalgalanmalar olmasına rağmen kütlelerin durumunun iyi olduğu yönündedir. Sularda öncelikli olarak bulunan maddelerle ilgili yapılan değerlendirmeler ve kimyasal durumun analizi, izlenen su kütlelerinde kalite standartlarından sapma olduğunu göstermemektedir. Su kalitesi dahilindeki fizikokimyasal ve kimyasal göstergeler açısından bir bozulma söz konusu olması; AAT'leri olmayan yerleşim yerlerinden kaynaklanan kirlilikle birlikte, yaygın kaynaklardan (tarımsal uygulamalar), ötrofikasyon süreçlerinden, aralıklı nehir akışından kaynaklanan mineral azot ve fosfor formları ile kirlilik olması halinde mümkündür.

Edirne ve Kırklareli İlleri (Türkiye Cumhuriyeti)

Arda, Tunca (Tundja) ve Ergene kollarını içinde barındıran Meriç alt havzası (Maritsa), Doğu Balkanlar'da bulunan başlıca nehir sistemlerinden biridir. Maritsa Nehri kaynağını Bulgaristan'dan alırken, alt kolları Yunanistan ile Türkiye arasındaki sınırın büyük bir bölümünü teşkil etmektedir.

Havzanın yaklaşık %66'sı Bulgaristan'a, %28'i Türkiye'ye ve %6'sı Yunanistan'a aittir. Türkiye'de, ilgili nehir havzası Maritsa-Ergene Havzası olup, başlıca nehirleri Ergene Nehri ve kollarıdır. Maritsa Nehri, Yunanistan ile Türkiye arasındaki sınırı teşkil etmekle beraber, Edirne'deki Ergene Nehri ile birleşir ve Saros Körfezi'nden Ege Denizi'ne dökülür.

Kırklareli ili de Marmara Nehri havzasında yer almaktadır.

Toplam yüzey su kütlesi sayısı:

Su kütlesi kategorisi	Su kütlesi sayısı
Nehirler	79
Göller	37
Kıyı suları	1
Geçiş suları	3
Toplam	120

B. Deniz suları

Aşağıdaki su kütleleri Burgas bölgesinin kara sınırları içinde yer almaktadır: BG2BS000C1008 (n. Emine - St. Vlas), BG2BS000C1108 (St. Vlas - Pomorie), BG2BS000C1208 (Pomorie - Sarafovo), BG2BS000C1010 (nG halls). Akin - Yağlı burun /Bulgarca-İngilizce çeviriden kaynaklı hata olabilir/); BG2BS000C1308 (Güney Burgaz Körfezi <30 m).

Türkiye Cumhuriyeti tarafında 1 adet kıyı su kütlesi sınıraşırı bölge kapsamına düşmektedir.

C. Yeraltı Suyu

Yeraltı suyunun oluşum koşullarını, dinamiklerini ve rejimini belirleyen faktörler arasında engebe, iklim, hidroloji ve hidrografi olmak üzere fiziksel-coğrafi faktörler ile jeolojik yapı, kayaların litolojik bileşimi ve tektonik yapılar olmak üzere jeolojik faktörler yer alır.

Sınır ötesi bölge yeraltı suyu kütleleri bakımından zengindir. Doğu Ege Su Yönetimi Havzası içerisinde yer alan Bulgaristan Cumhuriyeti toprakları ile ilgili olarak; toplam doğal kaynaklar 3840 l/sn hacminde olmak üzere sınır ötesi bölgede bulunan 6 yeraltı suyu kütlesi mevcuttur. Karadeniz su yönetimi havzasında ise, toplam doğal kaynaklar 2285 l/sn hacminde olmak üzere sınır bölgesinde üç yeraltı suyu kütlesi mevcuttur.

Türkiye Cumhuriyeti toprakları ile ilgili olarak; sınıraşan bölgede Edirne ve Kırklareli illeri için yeraltı suyu kütlelerinin toplam potansiyeli sırasıyla 299.1 hm³/g ve 142 hm³/g'dir.

Bölgedeki su kütlelerinin fizikokimyasal parametrelerle (BOİ5 aşanlıkları, elektriksel iletkenlik, nitrit nitrojen, nitrat nitrojen, toplam fosfor vb.) kötü durumda olarak değerlendirilmesinin en önemli nedeni, yaygın kirlilik kaynaklarıdır (kanalizasyon sistemi olmayan yerleşimler, atık kirliliği vb.).

D. Su koruma bölgeleri

Su Çerçeve Direktifi'nin 6. Maddesi hükümlerine göre, AB Üye Devletlerinin, 6 yılda bir gözden geçirilmek ve güncellenmek üzere, her bir havza yönetim alanında bulunan su koruma alanlarının kayıtlarını tutması gerekmektedir.

Bu kapsamda aşağıdaki su koruma bölgeleri düzenlenmiştir:

- İçme ve kullanma suyu temini için kullanılan ve günlük ortalama akışı 10 metreküpten fazla olan veya 50'den fazla kişiye su temini sağlayan yüzey suyu

- kütlelerinin tutma havzası ile yeraltı suyu kütlelerinin üzerindeki kara yüzeyi ve içme ve evsel su temininde kullanılmak üzere temin edilen su kütleleri;
- bu konuda belirlenen yüzme alanları da dahil olmak üzere, rekreasyon ve su sporları amaçlı kullanılan sular olarak tanımlanan su kütleleri;
 - hassas bölgeler ve hassas alanlar da dahil olmak üzere, suyun besinlere duyarlı olduğu alanlar;
 - ekonomik olarak değerli balık türlerinin ve diğer su organizmalarının korunması kapsamında belirlenen alanlar;
 - su durumunun devamlılığının sağlanması veya iyileştirilmesinin koruma kapsamında önemli bir faktör olduğu, habitatların ve biyolojik türlerin korunması kapsamında belirlenmiş veya ilan edilmiş olan koruma alanları ve bölgeleri,

E. Sel riski

Avrupa Parlamentosu ve Konseyi'nin sellerin değerlendirilmesi ve yönetimine ilişkin 23 Ekim 2007 tarihli 2007/60/AP sayılı Direktifi ile sel riski yönetimine entegre bir yaklaşım getirilmiş olup, Direktifin amacı; sel oluşumunu etkileyen tüm faktörler ve bunların insan sağlığı, ekonomik faaliyet ve çevre üzerindeki sonuçlarının önemi üzerinde araştırma ve değerlendirme gerçekleştirmek yoluyla gelecekteki riski azaltmaktır.

Direktif uyarınca, Üye Devletlerin içerisinde bir Tedbir Programı (TP) da olması gereken bir Sel Riski Yönetim Planı (SRYP) geliştirmeleri gerekmektedir. Amacı; özellikle önemli derecede potansiyel sel riski olan belirli alanlarda olmak üzere, sellerin insan sağlığı, çevre, kültürel miras ve ekonomik faaliyetler üzerindeki olumsuz etkilerini azaltacak koşulları teşkil etmektir.

SÖİP ve BETS'e tabi sınır ötesi bölge; önemli derecede potansiyel sel riski olan alanları kapsamaktadır.

ÇDR'de, SÖİP ve BETS'e tabi sınıraşan bölgedeki yüzey ve yeraltı suyunun durumu, su koruma bölgelerinin durumu, önemli derecede potansiyel sel riski taşıyan alanların varlığı hakkında bilgi sağlanacaktır. Burgas, Haskovo ve Yambol ilçeleri topraklarındaki suların analizleri kapsamında; 2022-2027 dönemi için olan SRYP projesi için mevcut güncellenmiş ön sel riski değerlendirmelerinin yanı sıra 2016-2021 dönemi Doğu Ege Bölgesi NHYP'leri ve SRYP'leri ile 2016-2021 dönemi Karadeniz bölgesi NHYP'leri ve SRYP'leri kullanılacaktır. Edirne ve Kırklareli illerinde gerçekleştirilecek olan su analizi kapsamında Meriç-Ergene Havzası Yönetim Planı Marmara Nehir Havzası Eylem Planı; Maritza-Ergene havzası endüstriyel atık su yönetim planı; Maritsa - Ergene SRYP kullanılacaktır.

2.1.4. Toprak derinliklerinin durumu

Bulgaristan Cumhuriyeti ve Türkiye Cumhuriyeti topraklarındaki modern doğal coğrafi görünüm, başlangıç jeolojik geçmişe dayanan uzun ve karmaşık bir coğrafi gelişimin sonucudur. Bölgedeki başlıca yeryüzü şekilleri özellikle bölgedeki coğrafi gelişimin son neotektonik

aşamasında olmak üzere kıvrımlanma, fay, volkanik ve sedimantasyon süreçlerindeki hareketlenmeler neticesinde oluşmuştur.

ÇED'de, SÖİP ve BETS kapsamındaki bölgede yer alan toprak derinliklerinin özellikleri ele alınacaktır.

2.1.5. Zemin/toprak durumu

Burgas, Yambol ve Haskovo İlçeleri (Bulgaristan Cumhuriyeti)

Ülkenin orman-bitki örtüsü imarına göre Burgas, Yambol ve Haskovo ilçeleri; Doğu Stara Planina ve Yukarı Trakya (Burgas, Yambol) alt bölgelerinden oluşan Trakya orman-bitki örtüsü bölgesi ile Strandzha [Istranca] Karadeniz Kıyısı, Strandzha [Istranca], Ardinska ve Dolna Maritsa (Burgas, Yambol, Haskovo) alt bölgelerinden oluşan Güney sınır orman bölgesi alanı kapsamına girmektedir. Toprak çeşitliliği oldukça büyüktür. Bölgede, ova ve tepelik ova bölgelerinin toprak yapıları (dönen topraklar [smolnitsi]) ve tepelik ve alçak dağlık bölgelerin toprak yapıları (luvisoller [tarçın ormanı toprakları] ve sığ rendzinalar) hakimdir. Sırasıyla Tundzha, Maritsa, Arda, Sredetska, Fakiyska nehirleri ve kolları boyunca fluvisoller (alüvyal topraklar) hakimdir. Tarımsal faaliyetlerin kalkındırılması için gerekli olan koşullar, bölgedeki toprak türleri ile önceden belirlenmektedir.

Toprağın ağır metaller, metaloidler, tuzlanma ve asitlenme yoluyla kirlenmesi bakımından, ilgili ÇSBM'ler ve EEA (Avrupa Çevre Ajansı) tarafından düzenli izleme faaliyetleri gerçekleştirilmektedir. Kontrol edilen göstergelerin dinamiklerini takiben, topraklarda izin verilen zararlı madde içeriği bakımından İVAY'ların (izin verilebilir azami yoğunluk) altındaki seviyelerde oldukları tespit edilmiştir.

Bölgedeki alanın bir kısmı %18-20'nin üzerinde bir eğime sahip olup, bu durum su ölçüğü erozyonunun gelişimi için önemli bir ön koşuldur.

Burgas ve Haskovo ilçeleri ile ilgili olarak; taş ocakları ve madenler ile çöplük ve atık sahalarının çıkarma faaliyetlerinden dolayı zarar görmüş alanların varlığına dikkat edilmelidir.

Edirne ve Kırklareli İlleri (Türkiye Cumhuriyeti)

Topraklar iklim, bitki örtüsü, toprağı teşkil eden kayalar ve topografyaya bağlı olarak değişiklik gösterir. Fluvisollers [dönen topraklar] (alüvyal drenajlı topraklar; hidromorfik alüvyal topraklar), Luvisoller (tarçın ormanı toprakları), Leptosoller (karbonat içermeyen sıralayıcılar; rendzinalar), Kambisoller (karbonat içermeyen kahverengi topraklar), Vertisoller olmak üzere Edirne ve Kırklareli illerinde beş ana toprak grubu mevcuttur.

Kirlilik teşkil eden alanların tanımlanması ve kaydedilmesine ilişkin prosedürlere, Toprak Kirliliğinin ve Noktasal Kaynaklı Kirlilik İhtiva Eden Bölgelerin Kontrolüne ilişkin Yönetmelikte yer verilmiştir. Alan Bilgi Sistemi veritabanlarını kullanarak kirli alanların değerlendirilmesi ve gözden geçirilmesinden Çevre ve Şehircilik İl Müdürlükleri sorumludur. Aşağıdaki veriler Edirne ve Kırklareli illeri için hazırlanan çevresel durum raporlarından alınmıştır:

İl	potansiyel riskli alanlar	ilave çalışmaların gerekli olduğu alanlar	kirli alanlar
Edirne	203	203	0
Kırklareli	1	0	0

ÇDR'de, SÖİP ve BETS sınırları dahilindeki toprak sızdırmazlığı, toprak erozyonu, toprak kirliliği de dahil olmak üzere toprakların durumu hakkında ayrıntılı bilgi sağlanacaktır.

2.1.6. Biyoçeşitliliğin durumu

Bulgaristan Cumhuriyeti ve Türkiye Cumhuriyeti'nin SÖİP ve BETS kapsamına giren alanlardaki biyolojik çeşitliliği, yüksek heterojenlik ile yüksek seviyede kalıntı varlığı ve endemizm ile karakterizedir. Bu durum, topraklarının geçmişte, özellikle Pleistosen döneminde maruz kaldığı etkilerin yanı sıra Balkan Yarımadası'ndaki özel coğrafi konumlarının bir sonucudur.

Bölge dahilinde etkilenmemiş alanlar bulunduğundan, buzul döneminin kısmi etkisi sınır ötesi bölgenin özgünlüğü ve coğrafi konumu ile önceden belirlenmektedir. Buzul çağıının bitiminden önce, buzul çağı sırasında ve sonrasında yaşanan büyük sıcaklık dalgalanmaları vahşi yaşamda kitlesel göçlere neden olmuştur. Söz konusu bu hareketler, söz konusu sınır ötesi bölge de dahil olmak üzere Avrupa'nın daha geniş bölgelerinde bulunan son flora ve fauna üzerinde derin izler bırakmıştır.

Edirne ve Kırklareli illeri Türkiye Cumhuriyeti'nin Avrupa-Sibirya, Akdeniz ve İran-Turan olmak üzere üç coğrafi bölgeyi kapsayan Trakya bölgesinde yer almakta olup, iki kıta arasında kısa süreli iklim ve coğrafi özelliklerin bölgesel çaptaki değişimini belirleyen bir köprü görevi görmektedir. Bunun sonucunda ise, orman, dağ, bozkır, sulak alanlar, kıyı ve deniz ekosistemleri birbirinden son derece farklı yapılar göstermekte olup, söz konusu ekosistemler biyoçeşitlilik açısından oldukça zenginlerdir.

Bu iki Türk bölgesi, sırasıyla Akdeniz Kıyı Bölgesi ve Karadeniz Kıyı Bölgesi kapsamında olmakla beraber, bu durum sınır ötesi bölgedeki son derece çeşitli ve spesifik tür kompozisyonunu belirleyen ilave bir faktör teşkil etmektedir.

ÇDR'nda, (normatif yasalara göre koruma altında olanlar dahil) nadir ve tehlike altındaki türler, istilacı yabancı türler ve egzotik türler ile doğal yaşam alanları vb. de dahil olmak üzere SÖİP ve

BETS kapsamındaki alanda bulunan karakteristik bitki örtüsü ve fauna hakkında bilgi sunulacaktır.

2.1.7. Korunan alanlar ve bölgeler

Doğal dağılım alanlarındaki doğal yaşam alanlarının ve türlerin elverişli durumlarını korumak veya eski haline getirmek amacıyla, koruma rejiminin uygulandığı özel bölgeler oluşturulacaktır.

Bu noktada, Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Konseyi'nin 92/43/EEC sayılı Konsey Direktifi ile 2009/147/EC sayılı Direktifinin henüz Türk hukukuna aktarılmamış olduğunu vurgulamak gerekir.

ÇDR kapsamında, sınır ötesi alandaki korunan alanlar ve bölgeler ele alınacaktır.

2.1.8. Peyzaj durumu

Burgas, Yambol ve Haskovo İlçeleri (Bulgaristan Cumhuriyeti)

G. Petrov'un 1997 yılı peyzaj imarına göre, üç idari ilçenin yer aldığı bölge Stara Planina (Primorsko-Stara Planina alt bölgesi) ve Güney Bulgaristan ovaları ve alçak dağlarının (Bursk-Aitos ve Strandzha alt bölgeleri) dağlar arası bölgesi olmak üzere iki peyzaj bölgesi kapsamına girmektedir. Yeryüzü şekillerinin çeşitliliği ve iklim özellikleri nedeniyle bölge, büyük bir peyzaj çeşitliliği ile karakterizedir.

Edirne ve Kırklareli illeri, üç ilden oluşan Trakya Bölgesi'nde yer almaktadır. Türkiye Cumhuriyeti'nde Trakya bölgesinin yüzölçümü 23500 km² olup, Türkiye'nin yüzölçümünün %3'ünü teşkil etmektedir. Kuzeyde ve güneyde dağlar bulunmakla beraber, bölgenin iç kısmı antropojeniktir.

İki il topraklarının kuzey kesiminde Strandzha [Istranca] (Yıldız), Kuru ve Ganos dağları ile batısında Ganos dağının devamı bulunmaktadır. Ergene Nehri'nin nehir havzası bölgenin iç kısmında yer almaktadır. Sınır ötesi bölgenin ortalama rakımı deniz seviyesinden 180 m'dir.

ÇDR kapsamında, SÖİP ve BETS dahilinde kalan bölgedeki peyzajın durumu hakkında bir analiz gerçekleştirilecektir.

2.1.9. Maddi varlıkların durumu

Maddi varlıklar, duran (arazi, binalar, altyapı, tesisler) ve kısa vadeli (hammadde) varlıklar olarak ikiye ayrılır. Bunların durumları, yenilemeleri ve geliştirmeleri bakımından doğrudan bir mali güvencenin olup olmadığına bağlıdır. Sınır ötesi alanda, belirli faaliyetler ve tedbirler düzeyinde gerçekleştirilecek bir yatırıma olan ihtiyaç, esasen, o andaki maddi varlıkların durumuna göre belirlenir.

ÇDR kapsamında, SÖİP ve BETS ile ilgili olan başlıca maddi varlıkların durumu analiz edilecektir.

2.1.10. Mimari ve arkeolojik miras da dahil olmak üzere kültürel ve tarihi miras

Bulgaristan Cumhuriyeti ve Türkiye Cumhuriyeti, SÖİP ve BETS kapsamında sınır ötesi bölgede kaydedilenler de dahil olmak üzere zengin kültürel değerlere sahiptir.

TEC; SÖİP ve BETS kapsamında sınır ötesi bölge topraklarında bulunan kültürel miras ve bunların korunmasına ilişkin yönetmelikler hakkında bilgi sağlayacaktır.

2.1.11. Zararlı fiziki faktörlere ilişkin durum

Avrupa'da gürültü kirliliğinin ana kaynağı karayolu trafiği olmakla beraber, kentleşmenin artması ve artan hareketlilik ihtiyacı nedeniyle önümüzdeki on yılda hem kentsel hem de kırsal alanlarda gürültü düzeylerinin artması beklenmektedir.

Çevresel gürültünün zararlı etkilerini sınırlamak adına, Çevresel Gürültünün Değerlendirilmesi ve Yönetimine ilişkin 25 Haziran 2002 tarih ve 2002/49/EC sayılı Direktif kabul edilmiştir.

Çevresel gürültünün sınırlandırılmasına ilişkin mevzuat ise hem Bulgaristan Cumhuriyeti'nde hem de Türkiye Cumhuriyeti'nde kabul edilmiştir.

ÇDR kapsamında, SÖİP ve BETS dahilinde bulunan sınır ötesi bölgedeki söz konusu faktörün durumu ve başlıca gürültü kaynakları hakkında bilgi sağlanacaktır.

2.1.12. Atıkların durumu ve yönetimi

Atıklar çevresel, sosyal ve ekonomik bir sorun olarak algılanmakla beraber, artan tüketim ve toplumun "tüketici" davranışları büyük miktarlarda atık üretilmesine neden olmaya devam etmektedir. Atık oluşumunu önlemek için büyük ve çeşitli çalışmalar gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Atıklar bir yandan malzeme kaynaklarının (metaller ve diğer geri dönüştürülebilir malzemeler yoluyla) kaybolması anlamına gelirken, diğer yandan enerji kaynağı olma potansiyeline sahiptir.

Yeniden kullanma ve geri dönüşüm gibi atık arıtma faaliyetleri çevre dostu faaliyetler olmakla beraber, atıkların düzenli depolama alanlarından uzaklaştırılmasını sağlar.

Hem Bulgaristan Cumhuriyeti hem de Türkiye Cumhuriyeti'nde, sırasıyla bölgesel ve belediye düzeyinde atık yönetim planları olmak üzere çeşitli programların yanı sıra Ulusal Atık Yönetim Planları geliştirilmekte ve uygulanmaktadır. Şu anda gözlemlenen eğilimlerle ilgili olarak:

- Son yıllarda, **Bulgaristan Cumhuriyeti** geri kazanım için devredilen nispeten sabit bir atık seviyesini korumuş olmakla beraber, bu durum atıkların geri dönüştürüldüğünün, düzenli atık depolama sahalarının ulusal düzeyde azaltıldığı ve atık yönetimi uygulamalarında hiyerarşi uygulanmasına yönelik çabaların gerçekleştirildiğinin bir göstergesidir.

- Türkiye Cumhuriyeti'nin Edirne ve Kırklareli illeri ile ilgili olarak, geliştirilen ve uygulanan sıfır atık Yönetim Planları söz konusu olmakla beraber, sistem; kamu-özel ortaklığı, bireysel atıkların ayrı toplanması, geri dönüşüm ve yeniden kullanım yaklaşımları, idari ve konutsal binalarda üretilen sıfır atığa yönelik geniş kamu kampanyaları ilkesine dayanmaktadır.

ÇDR kapsamında, SÖİP ve BETS dahilinde olan sınır ötesi bölgedeki atık yönetimi hakkında ayrıntılı bilgi sağlanacaktır.

2.1.13. Tehlikeli kimyasallar ve büyük kaza tehlikeleri

Alan ve altyapı inşaatları ile ilgili olarak SÖİP ve BETS kapsamında yürütülen faaliyet ve tedbirleri uygularken, tehlikeli kimyasalların ve karışımların büyük kaza riski teşkil edecek miktarlarda depolanması/üretimi/kullanımına yönelik faaliyetlerde bulunan bölgedeki mevcut işletmelerin dikkate alınması gerekmektedir. Bu maddelerin miktarına bağlı olarak (maddelerin ilgili eşik miktarının üzerinde oldukları hallerde), şirketler düşük veya yüksek risk potansiyeline sahip olarak sınıflandırılırlar.

Mevcut bu tür işletmelerin çevre ve insan sağlığı açısından yarattığı tehlikeler göz önünde bulundurularak, ÇDR'nda bunlara ilişkin bilgiler sağlanacaktır.

2.1.14. Nüfusun sağlık durumu

Nüfusun sağlık durumunu değerlendirmede kullanılan başlıca sağlık göstergeleri; demografik göstergeler (doğum oranı, ölüm oranı, bebek ölümü, doğal artış), hastalık, sağlık sorunları, nedenler bazında ölümler ve diğerleridir. Nüfus ve insan sağlığı ile ilgili risk faktörlerinin (sosyo-ekonomik çevre faktörleri, yaşam tarzı ile ilgili faktörler, çevre ve çalışma ortamı ile ilgili faktörler) analizi ile birlikte bu göstergelerin analizi, nüfusun sağlık durumundaki mevcut durum ve eğilimlerin net bir tablosunu bizlere sunacaktır.

Bulgaristan Cumhuriyeti'nin sınır ötesi bölgelerindeki mevcut demografik durumu ve eğilimler; nüfusun sürekli azalması ve yaşlanması, doğum oranlarının düşmesi ve dolaşım sistemi hastalıklarına ve tümör oluşumlarına yol açmak üzere genel ölüm oranının yüksek düzeyde olması ile karakterizedir. Çevresel faktörlerin en önemlisi; hava kirliliğinin, içme suyu kalitesi bakımından kimyasal göstergelerinde (her üç alanda da bazı su kaynakları için nitratlar, Haskovo ilçesindeki bazı su kaynakları için doğal uranyum, manganez ve demir olmak üzere) gözlemlenen sapmaların ve artan gürültü seviyelerinin bir sonucu olan çevresel etkidir.

Bulgaristan Cumhuriyeti'nin sınır ötesi bölgelerindeki mevcut demografik durumu ve eğilimler; nüfusun sürekli azalması ve yaşlanması, doğum oranlarının düşmesi ve dolaşım sistemi hastalıklarına ve tümör oluşumlarına yol açmak üzere genel ölüm oranının yüksek düzeyde olması ile karakterizedir. Çevresel faktörlerin en önemlisi; hava kirliliğinin, içme suyu kalitesi bakımından kimyasal göstergelerinde (her üç alanda da bazı su kaynakları için nitratlar, Haskovo

ilçesindeki bazı su kaynakları için doğal uranyum, manganez ve demir olmak üzere) gözlemlenen sapsmaların ve artan gürültü seviyelerinin bir sonucu olan çevresel etkidir. ÇDR kapsamında resmi istatistikler ve raporlar kullanılacak olup, SÖİP ve BETS dahilindeki sınır ötesi alanda mevcut olan demografik göstergeler ile insan sağlığına yönelik risk faktörlerinin analizi bu belgeler bazında gerçekleştirilecektir.

2.2. Çevrenin, SÖİP ve BETS uygulanmadan söz konusu olan olası gelişimi

ÇDR'nun 2.1. ve 2.2. maddelerinde yer alan çevresel boyutların özellikleri temelinde, SÖİP ve BETS uygulanmaksızın, insan sağlığına ilişkin olanlar da dahil olmak üzere, çevresel boyutların olası gelişiminin bir analizi gerçekleştirilecektir (böylece "sıfır alternatifin", diğer bir deyişle SÖİP ve BETS'ni uygulamayı reddetmenin etkisini değerlendirilecektir).

3. SÖİP ve BETS'in ifasından önemli ölçüde etkilenmesi muhtemel alanların çevresel özellikleri

Çevresel boyutların mevcut özelliklerine (ÇDR'nun 2. maddesinde gerçekleştirilecektir) ve SÖİP ve BETS projeksiyonlarına dayanarak, ÇDR'nun bu bölümünde, program ve stratejiden en çok etkilenecek alanlara dikkat çekilecektir. Natura 2000 ekolojik ağı kapsamında korunan alanlar, sağlık korumasına tabi yerleşimler ve diğer alanlar ile su kaynaklarının etrafındaki sıhhi koruma bölgeleri, sel riski taşıyan alanlar gibi hassas alanlar, detaylı olarak incelenecektir.

4. Biyoçeşitlilik Kanunu kapsamında korunan alanlar gibi özel ekolojik öneme sahip alanlarla ilgili olanlar da dahil olmak üzere, SÖİP ve BETS ile ilgili olarak farklı seviyelerde tanımlanan mevcut çevresel problemler

Bu noktada, SÖİP ve BETS ile ilgili olarak farklı düzeylerde tanımlanan ülkedeki mevcut çevresel sorunlar ele alınacaktır. Sırasıyla, SÖİP ve/veya BETS'nin çevresel durumun iyileştirilmesine veya mevcut çevresel sorunların kötüleşmesine ve kökleşmesine ve/veya yenilerinin ortaya çıkmasına yol açıp açmadığına ilişkin sonuçlar olmak üzere çevresel sorunlar ile program ve strateji projeksiyonları arasındaki ilişkinin analizi yapılacaktır.

5. SÖİP ve BETS ile ilgili ulusal ve uluslararası düzeydeki çevre koruma hedefleri ile program ve stratejinin hazırlanmasında bu hedeflerin ve tüm çevresel hususların dikkate alınma şekli

Bu noktada; analize dayalı olarak SÖİP ve BETS ile ilgili olan ulusal (Bulgaristan Cumhuriyeti ve Türkiye Cumhuriyeti için) ve uluslararası (Avrupa) düzeyde çevreyi korumaya yönelik hedeflerin belirlendiği stratejiler, planlar ve programlar analiz edilecek olup, bu hedeflerin ve çevresel hususların programda nasıl ve ne ölçüde dikkate alındığına dair sonuçlar çıkarılacaktır.

6. Diğer ülkelerdeki sınır ötesi çevresel etkiler de dahil olmak üzere çevre ve insan sağlığı üzerinde olası önemli etkiler

SÖİP ve BETS'in, projeksiyonlarının niteliğine ve detayına göre stratejik belgeler olmalarından dolayı, çevre ve insan sağlığı üzerindeki olası önemli etkilerin değerlendirilmesi iki ayrıntı düzeyinde gerçekleştirilecektir:

- Stratejik düzey:
 - SÖİP için stratejik düzey, *Genel Amaç, Öncelikler ve Özel Hedefin bir etki değerlendirmesini içerir;*
 - BETS için stratejik düzey, *Vizyon, Stratejik hedef ve Özel hedeflerin bir etki değerlendirmesini içerir.*
- “Tedbirler / faaliyetler” düzeyi:
 - SÖİP için “tedbirler / faaliyetler” düzeyi, *desteklenen faaliyetlerin / yatırımların bir etki değerlendirmesini içerir;*
 - BETS için “tedbirler / faaliyetler” düzeyi, *tedbirlerin etkisinin bir değerlendirmesini içerir.*

Etki; SÖİP ve BETS'in ifasının ikincil, kümülatif, eşzamanlı, kısa vadeli, orta vadeli, uzun vadeli, kalıcı ve geçici, olumlu ve olumsuz sonuçları da dahil olmak üzere çevre ve insan sağlığı üzerindeki olası önemli etkilerin bileşenleri ve çevresel faktörler analiz edilerek değerlendirilecektir.

SÖİP ve BETS'in uygulamasının bir sonucu olarak, **muhtemel sınıraşan etki** ile ilgili olarak:

- SÖİP ve BETS, yapı ve kapsamı itibariyle sınır ötesi nitelikte olmakla beraber, her iki belge de tanımlanan sınır ötesi bölgenin kapsamı üzerinde bir etki yaratmayı amaçlamaktadır. Bu konuda **program kapsamında tüm bölge için ortak bir ÇDR oluşturularak, her iki belgenin hükümlerinin sınır ötesi bölgedeki etkisi hükmen değerlendirilecek olup her iki ülkede de istişarelerde bulunulacaktır;**
- *Sınıraşan Bağlamda Çevresel Etki Değerlendirmesi Anlaşmasının Stratejik Çevresel Değerlendirme Protokolü* kapsamındaki sınıraşan etki ile ilgili olarak ise, ÇDR kapsamında, SÖİP ve BETS'e tabi sınır ötesi bölge dışındaki diğer ülkelerin toprakları üzerinde sınır ötesi etki olasılığı analiz edilecektir. Bu aşamada, taslak program ve strateji hükümleri göz önünde bulundurulduğunda, en yakın komşu ülke olan Yunanistan üzerinde sınır ötesi bir etki varsaymak için herhangi bir sebep bulunmamaktadır.

7. SÖİP ve BETS'in uygulamasının çevre ve insan sağlığı üzerindeki olumsuz etkilerini önlemek, azaltmak ve mümkün olduğunca tam olarak telafi etmek için öngörülen tedbirler

SÖİP ve BETS'in ifasının bir sonucu olarak (ÇDR'nin) bir önceki maddesinde gerçekleştirilen çevre ve insan sağlığı üzerindeki olası etkilerin analiz ve değerlendirmelerinin sonuçlarına dayanarak, program ve stratejinin ifasının çevre ve insan sağlığı üzerindeki olası sonuçlarını önlemek, azaltmak ve mümkün olduğunca telafi etmek için tedbirler önerilecektir.

Tedbirler, söz konusu ifanın beklenen sonuçları da dahil olmak ve bunlarla ilgili olmak üzere gerekecektir. Tedbirler şu şekilde sunulacaktır:

- programın son versiyonunda düşünceye dayalı tedbirler;
- programın ifasına ilişkin uygulama tedbirleri.

Tedbirler önerilirken, AP prosedürü kapsamındaki istişarelerin sonuçları da dikkate alınacaktır.

8. Dikkate alınan alternatifleri seçme nedenleri

ÇDR'nin kapsamı ve içeriği ile ilgili olarak işbu Şartnamenin geliştirildiği sırada, SÖİP ve BETS projeleri alternatif içermemektedir.

Bir sonraki aşamada alternatif ve seçeneklerin belirlenmesi halinde, söz konusu bu alternatif ve seçenekler ÇDR kapsamında çevre ve insan sağlığı üzerindeki etkileri açısından analiz edilecektir.

ÇDR SÖİP ve/veya BETS için tanımlanmış ise, "sıfır alternatif" dahil olmak üzere hazırlandığı sırada mevcut olan alternatiflerin bir karşılaştırılması da yapılacaktır.

9. Ekolojik değerlendirmeyi gerçekleştirme yöntemleri, kullanılan normatif temeller ve belgeler ile gerekli bilgilerin toplanmasında karşılaşılan zorluklar

Kullanılacak başlıca **metodolojik belgeler**, aşağıdaki talimatlar ve metodolojilerden oluşmaktadır:

- Belirli plan ve programların çevre üzerindeki etkilerinin değerlendirilmesine ilişkin 2001/42/EC sayılı Direktifin Uygulanma Kılavuzu - Avrupa Komisyonu – Çevre Genel Müdürlüğü;
- İklim Değişikliği ve Biyoçeşitliliği Stratejik Çevresel Değerlendirmeye Entegre Etme Kılavuzu, 2013 – Avrupa Komisyonu;
- Avrupa'da Çevresel Raporların Hazırlanmasına İlişkin Mekansal Verilerin Kullanımı JRC teknik desteği, 2010;
- Stratejik Çevresel Değerlendirme Protokolünün Uygulanmasını Destekleyen Kaynak El Kitabı, 2011 – UNECE;
- Stratejik Çevresel Değerlendirmeye Halkın Katılımına İlişkin İyi Uygulama Önerileri, 16 Şubat 2016 – UNECE;

- Bulgaristan, Kuzey Makedonya ve Türkiye bölgelerinin katılımıyla IPA SÖİ işbirliği programlarına ilişkin sınır ötesi oryantasyon belgesi, Ref. No: Ares(2019)6239329 - 09/10/2019;
- Interreg NEXT programlarında stratejik çevresel değerlendirme - Kılavuz notu ve yaklaşımlara ilişkin değerlendirme, Temmuz 2020, TESİM;
- 2021-2027 döneminde AB tarafından ortaklaşa finanse edilen plan ve programlara uygulanabilir çevresel değerlendirmelere ilişkin hükümler ve açıklamalar içeren EA'nın Ares(2020)32846 ref. no'lu ve 06/01/2020 tarihli yazısı;
- *SEA Direktifinin AB 2021-2027 eş finansmanlı programlara uygulanmasına ilişkin* sunum, ESIF (EGESIF) Uzman Grubunun 40. toplantısı, Brüksel, 11-12 Şubat 2020, Çevre Genel Müdürlüğü.

ÇDR, aşağıdaki **metodolojik yaklaşıma** göre hazırlanacaktır:

1) Uzman ekibin; SÖİP ve BETS projeleri ve tahminleri, Sözleşme Makamı tarafından sağlanan diğer belgeler, ÇDR'nun kapsam ve içeriğinin belirlenmesine yönelik görev tayinine ilişkin görüşler hakkında bilgilendirilmesi;

2) SÖİP ve BETS projeleri ile ilgili plan, strateji ve programların analizi;

3) Bileşenlere ve faktörlere göre çevrenin mevcut durumu, SÖİP ve BETS kapsamında sınır ötesi bölgenin mevcut gelişme düzeyi ile ilgili olarak verilerin toplanması, analizi ve işlenmesi;

4) SÖİP ve BETS'nin uygulanmaması halinde muhtemel çevresel gelişimin analizi ("sıfır alternatif" olarak adlandırılanın etki değerlendirmesi);

5) SÖİP ve BETS dahilindeki bölgeler üzerindeki olası önemli etkinin analizi;

6) SÖİP ve BETS uygulaması olsun veya olmasın sorunların olası gelişimi de dahil olmak üzere ulusal düzeyde mevcut olan çevresel sorunlar ve bunların SÖİP ve BETS ile bağlantısı hakkında bilgilerin toplanması, işlenmesi ve analizi;

7) Ulusal ve uluslararası düzeyde planlar, stratejiler ve programlar da dahil olmak üzere belgelerde yer alan/tanımlanan çevre koruma amaçları ve tedbirleri de dikkate alınarak SÖİP ve BETS'nin projelendirme kapsamının analizi;

8) SÖİP ve BETS'nin çevre üzerindeki etkisinin analizi ve değerlendirmesi: SÖİP ve BETS stratejik belgeler olduğundan, çevre ve insan sağlığı üzerindeki olası önemli etkilerin değerlendirilmesi iki ayrıntı ("stratejik" ve "tedbirler"/ faaliyetler") düzeyinde gerçekleştirilecektir;

9) Etkileri önlemek, azaltmak ve sınırlamak ve de programın uygulaması sürecindeki etkisini izlemek ve kontrol etmek üzere alınacak tedbirlerin önerilmesi;

10) Çevre ve insan sağlığı üzerindeki etkisi açısından en uygun alternatifin gerekçelendirilmiş şekilde seçilmesi;

11) SÖİP ve BETS'nin ifası için gerekçeli bir sonucun hazırlanması.

ÇD raporunu hazırlarken dikkate alınacak başlıca normatif kanunlar şunlardır:

A. Bulgaristan Cumhuriyeti için:

- Çevre Koruma Kanunu;
- Biyolojik Çeşitlilik Kanunu;
- Atık Yönetimi Kanunu;
- Atmosferik havanın saflığına ilişkin Kanun;
- İklim Değişikliği Sınırlama Kanunu;
- Su Kanunu;
- Bitki Koruma Kanunu;
- Toprak Kanunu;
- Çevresel Gürültüden Korunma Kanunu;
- Korunan Alanlar Kanunu;
- Tarım arazilerinin korunmasına ilişkin kanun ve uygulanmasına ilişkin yönetmelikler;
- Kültürel Miras Kanunu;
- Afetten Korunma Kanunu;
- Mekansal Planlama Kanunu;
- Orman Kanunu ve Uygulanmasına İlişkin Yönetmelikler;
- Sağlıklı ve Güvenli Çalışma Koşulları Kanunu;
- Sağlık Kanunu;
- Plan/programların Çevresel Değerlendirmesinin Yapılmasına İlişkin Hüküm ve Koşullara İlişkin Yönetmelik
- Plan, program, proje ve yatırım tekliflerinin korunan alanların korunması konusu ve amaçlarıyla uyumluluğunun değerlendirilmesine ilişkin hüküm ve koşullara ilişkin Yönetmelik;
- Çevre ve insan sağlığının bileşenlerini ve faktörlerini düzenleyen diğer ilgili yönetmelikler.

B. Türkiye Cumhuriyeti için (<https://www.mevzuat.gov.tr/>):

- 2872 sayılı Çevre Kanunu, Çevre Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
- Ortam hava kalitesinin değerlendirilmesi ve yönetimine ilişkin kanun
- Enerji Verimliliği Kanunu
- Katı Atık Kontrol Kanunu
- Bozulan tarihi ve kültürel gayrimenkullerin tadilat ve yeniden kullanım yoluyla korunması kanunu
- Kültürel ve doğal mirasın korunmasına ilişkin mevzuat
- Mekansal ve Şehir Planlama Kanunu;
- Orman Kanunu

- Yönetmelikler:
 - Çevresel etki değerlendirmesi yönetmeliği
 - Stratejik çevresel değerlendirme yönetmeliği
 - Çevre denetimi yönetmeliği
 - Büyük endüstriyel kazaların önlenmesi ve etkilerinin azaltılmasına ilişkin yönetmelik
 - Sulak alanların korunmasına ilişkin yönetmelik
 - Su kirliliği kontrolüne ilişkin yönetmelik
 - Yüzeysel suyu kalitesi yönetimine ilişkin yönetmelikler
 - Noktasal kaynaklı toprak kirliliği ve toprak kirliliğinin kontrolüne ilişkin yönetmelik
 - Çevresel gürültünün değerlendirilmesi ve yönetimine ilişkin yönetmelik
 - Atık yönetimi yönetmeliği
 - Ambalaj atıklarının kontrolüne ilişkin yönetmelik
 - Hava kalitesinin değerlendirilmesi ve yönetimine ilişkin yönetmelikler
 - Egzoz emisyonlarının kontrolü hakkında yönetmelik
 - Benzin ve dizel yakıtın çevresel etkilerine ilişkin yönetmelik
 - Çevresel izin ve ruhsatlara ilişkin yönetmelik
- Çevre ve insan sağlığının bileşenlerini ve faktörlerini düzenleyen diğer ilgili yönetmelikler.

Ayrıca aşağıdaki bilgi kaynakları da kullanılacaktır:

- Bulgaristan Cumhuriyeti ve Türkiye Cumhuriyeti için olan resmi istatistikler, raporlar ve bültenler;
- Bulgaristan Cumhuriyeti ve Türkiye Cumhuriyeti'nin durumu ve çevrenin korunmasına ilişkin ulusal raporlar;
- Bulgaristan Cumhuriyeti ve Türkiye Cumhuriyeti'nin SÖİP ve BETS ile ilgili strateji, plan ve programları;
- Çevre koruma kapsamındaki hedeflerin belirlendiği, ulusal (Bulgaristan Cumhuriyeti ve Türkiye Cumhuriyeti) ve uluslararası (Avrupa) düzeydeki stratejiler, planlar ve programlar;
- Bulgaristan Cumhuriyeti ve Türkiye Cumhuriyeti'ndeki çevresel bileşenler ve faktörler (iklim faktörleri, jeoloji, hidroloji, peyzaj, bitki örtüsü, fauna, vb.) hakkında bilgi kaynakları,

Bilgi edinmede teknik eksiklikler ve know-how (uzman bilgi) eksikliği (bilgi toplama aşamasında)

İşbu Şartname hazırlanırken aşağıdaki belgeler kullanılmıştır:

- SÖİP ve BETS projeleri;

- 2021-2027 programlama dönemi kapsamında programların geliştirilmesi için söz konusu olan normatif temel;
- Çevre ve Su Bakanı'nın EC-16 / 29.06.2021 ref. no'lu yazısı;
- YO ve Ulusal Otorite tarafından sağlanan diğer belgeler.

10. SÖİP ve BETS projelerinin uygulanması sırasında alınacak izleme tedbirleri

SÖİP ve BETS projelerinin ifası sonucunda çevre ve insan sağlığı üzerindeki etkilerine ilişkin tahminlerinin sonuç ve çıkarımlarına göre, program ve stratejinin uygulanması sonucunda çevre ve insan sağlığı üzerindeki etkilerin izlenmesi ve kontrolü esas alınarak belli başlı tedbirler önerilecektir. Tedbirler kapsamında, SÖİP ve BETS projelerinin ifasının çevre ve insan sağlığı üzerinde önemli bir etkisinin olup olmadığını belirleyecek ölçülebilir göstergeler önerilecektir.

11. Çevresel değerlendirme sonucunu

ÇDR kapsamında gerçekleştirilecek olan tahminlerin ile AP prosedürü sırasında alınan görüşlerin sonuçlarına göre, uzmanlardan oluşan ekip, SÖİP ve BETS projelerinin çevre ve insan sağlığı üzerindeki olası önemli etkisi hakkında bir sonuca varacaktır.

12. SÖİP ve BETS projelerinin hazırlanma sürecinde gerçekleştirilen istişarelerin sonuçları ve ekolojik değerlendirme performansını hakkında bilgi

ÇDR kapsamında, çevresel değerlendirme prosedürü sırasında alınan tüm görüşler ile bunların Çevresel Değerlendirme Raporuna nasıl yansıtıldığı ve nedenleri ele alınacaktır.

13. Çevresel değerlendirme teknik olmayan özeti

Çevresel Değerlendirme Raporunun ayrı bir eki olarak, AP Yönetmeliğinin 3. Maddesi hükümleri uyarınca, ÇDR'nin ana bölümleri ile ilgili olarak genel kamuoyunun bilgilendirilmesi amacıyla kısaltılmış ve fazla teknik terim içermeyen bir teknik olmayan özet hazırlanacaktır.

14. Çevresel değerlendirme raporunun ekleri

Ayrı bir ek olarak sunulacak olan zorunlu teknik olmayan özete ilaveten, ÇDR raporunun kapsam ve içeriğine ilişkin görev tayini ile ilgili istişareler sonucunda elde edilen görüşlerin kopyaları ve gerekirse diğer ekleri, AP ekinde sunulacaktır.